

CIENA

Vardarbība pret sievietēm – ES mēroga apsekojums

Rezultāti īsumā

FRA

EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

Šajā ziņojumā skatīti jautājumi, kas skar šādus Eiropas Savienības Pamattiesību hartas noteikumus: cilvēka cieņa (1. pants), tiesības uz personas neaizskaramību (3. pants), princips par diskriminācijas aizliegumu dzimuma dēļ (21. pants), tiesības uz vīriešu un sieviešu līdztiesību (23. pants), tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu (47. pants), kuri atbilst hartas I sadaļai "Cieņa", III sadaļai "Vienlīdzība" un VI sadaļai "Tiesiskums".

***Europe Direct* dienests jums palīdzēs rast atbildes
uz jautājumiem par Eiropas Savienību**

Bezmaksas tālruņa numurs (*):
00 800 6 7 8 9 10 11

(*): Informāciju sniedz bez maksas, tāpat arī lielākā daļa zvanu ir bezmaksas (izņemot dažus operatorus, viesnīcas vai taksofonus).

Fotoattēli (uz vāka un iekšpusē): © Shutterstock; iStockphoto

Papildu informācija par Eiropas Savienību ir pieejama portālā *Europa* (<http://europa.eu>).

FRA – Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra
Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Vīne – Austrija
Tālr. +43 158030-0 – Fakss +43 158030-699
Email: info@fra.europa.eu – fra.europa.eu

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2014. gads

ISBN 978-92-9239-388-5
doi:10.2811/61454

© Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra, 2014. gads
Pārpublicēšana ir atļauta, izņemot komerciālos nolūkus, turklāt jābūt norādītam avotam.

Vardarbība pret sievietēm – ES mēroga apsekojums

Rezultāti īsumā

Priekšvārds

Šis ziņojums ir balstīts uz intervijām ar 42 000 sieviešu 28 Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīs. Tas atklāj, ka vardarbība pret sievietēm, jo īpaši ar dzimumu saistīta vardarbība, kas nesamērīgi ietekmē sievietes, ir plašs cilvēktiesību pārkāpums, ko ES nedrīkst atstāt bez ievēribas.

Apsekojumā sievietēm tika vaicāts par viņu pieredzi ar fizisku, seksuālu un psiholoģisku vardarbību, tostarp intīmā partnera vardarbības incidentiem (“vardarbība ģimenē”), kā arī tika jautāts par vajāšanu, seksuālu uzmākšanos un jauno tehnoloģiju lomā sieviešu vardarbības pieredzē. Papildus tika vaicāts par vardarbības pieredzi bērnībā. No tā rodas priekšstats par plašu vardarbību, kas ietekmē daudzu sieviešu dzīvi, taču par kuru iestādēm sistemātiski netiek ziņots. Piemēram, viena no 10 sievietēm kopš 15 gadu vecuma ir piedzīvojusi kāda veida seksuālu vardarbību, bet viena no 20 sievietēm ir tikusi izvarota. Mazliet vairāk nekā viena no piecām sievietēm ir piedzīvojusi fizisku un/vai seksuālu vardarbību no pašreizējā vai iepriekšējā partnera, un mazliet vairāk nekā viena no 10 sievietēm ir norādījusi, ka pirms 15 gadu vecuma sasniegšanas ir piedzīvojusi kāda veida seksuālu vardarbību, ko veicis pieaugušais. Piemēra labad jāpiemin, ka tikai 14 % sieviešu ir ziņojušas policijai par nopietnāko vardarbības incidentu ar intīmo partneri, un 13 % sieviešu ir ziņojušas policijai par nopietnāko vardarbības incidentu ar citu personu, kas nav intīmais partneris.

Vairāku gadu laikā no dažādām pusēm ir izskanējuši atkārtoti aicinājumi pēc visaptverošiem datiem par vardarbību pret sievietēm, tostarp no vairākām ES Padomes prezidentūrām, tādām uzraudzības iestādēm kā Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Komitejas par sieviešu diskriminācijas izskaušanu un Eiropas Padomes. Publicējot šos rezultātus, ir skaidrs, ka ir pienācis laiks izskaust vardarbību pret sievietēm, pamatojoties uz pierādījumiem, ko apsekojums sniedz par 28 valstīm. ES stratēģijas attiecībā uz sieviešu un vīriešu vienlīdzību varētu būt balstītas uz apsekojuma datiem, lai risinātu galvenos jautājumus, kas rada bažas saistībā ar sieviešu vardarbības pieredzi. Apsekojuma rezultāti sniedz ES dalībvalstīm arī plašu atbalstu saistībā ar Eiropas Padomes Konvencijas par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (Stambulas konvencijas) ratificēšanu un ES izpēti attiecībā uz iespēju pievienoties šai konvencijai. Secinājumi vēl jo vairāk pastiprina nepieciešamību nodrošināt esošo ES pasākumu īstenošanu attiecībā uz noziegumos cietušajiem, jo īpaši, izmantojot ES Direktīvu par cietušo tiesībām. Tie arī izmantojami, lai uzsvertu, cik svarīgi ir mērķtiecīgi ES tiesību akti un politika attiecībā uz vardarbību pret sievietēm, piemēram, Eiropas Aizsardzības rīkojums un Regula par aizsardzības pasākumu savstarpēju atzīšanu civillietās, un, ja šie pasākumi ir efektīvi, tad tie ir praktiski jāpiemēro.

Papildus reakcijai uz vardarbību pret sievietēm ES iestāžu un dalībvalstu mērogā pasākumi vardarbības pret sievietēm apkarošanai ir jāpiedāvā arī tādu citu jomu pārstāvju puses kā darba devēji, veselības aprūpes speciālisti un interneta pakalpojumu sniedzēji – minēti tikai daži. Tas ir jo īpaši svarīgi tādēļ, ka daudzas sievietes neziņo iestādēm par piedzīvoto vardarbību, un līdz ar to lielākā daļa vardarbības gadījumu paliek neatklāti, un vainīgie attiecīgi netiek konfrontēti. Tādēļ ir jāizvērtē dažādas iespējas, kā apkarot vardarbību pret sievietēm. Ņemot vērā apsekojuma publicēšanu un nepieciešamos turpmākos pasākumus, kas jāveic politiķiem un politikas veidotājiem, sievietes, kuras cietušas no vardarbības un līdz šim par to klusējušas, var gūt iedrošinājumu atklāt pārdzīvoto. Tas ir svarīgi tajās valstīs un atsevišķās grupās, kur vēl nav plaši pieņemts atklāti runāt par personisko vardarbības pieredzi, kur iestādēm reti tiek ziņots par incidentiem un kur vardarbība pret sievietēm netiek uzskatīta par būtisku politikas jautājumu.

Kopumā šis ziņojums iepazīstina ar ES (un pasaules) mēroga līdz šim vērienīgākā apsekojuma pirmajiem rezultātiem attiecībā uz sieviešu dažādo vardarbības pieredzi. Cerams, ka ziņojuma konstatējumus – lasāmi līdztekus, izmantojot tiešsaistes datu vizualizācijas rīku, – izmantos tās sievietes un vīrieši, kuriem ir iespējas aizstāvēt un rosināt izmaiņas jautājumā par vardarbību pret sievietēm.

Visbeidzot, šajā ziņojumā atspoguļotie apsekojuma rezultāti ir gūti, vienīgi pateicoties tām apsekojumā aptaujātajām sievietēm, kuras veltīja savu laiku tam, lai parunātu par ļoti personisku un sarežģītu pieredzi. Daudzām sievietēm tā izrādījās pirmā reize, kad viņas dalījās ar kādu savā vardarbības pieredzē. Un *FRA* izsaka viņām par to pateicību.

Morten Kjaerum

Direktors

Valstu kodi

Valsts kods	Valsts
AT	Austrija
BE	Beļģija
BG	Bulgārija
CY	Kipra
CZ	Čehijas Republika
DE	Vācija
DK	Dānija
EE	Igaunija
EL	Grieķija
ES	Spānija
FI	Somija
FR	Francija
HR	Horvātija
HU	Ungārija
IE	Īrija
IT	Itālija
LT	Lietuva
LU	Luksemburga
LV	Latvija
MT	Malta
NL	Nīderlande
PL	Polija
PT	Portugāle
RO	Rumānija
SE	Zviedrija
SI	Slovēnija
SK	Slovākija
UK	Apvienotā Karaliste

Saturs

PRIEKŠVārds	3
Kādēļ šis apsekojums nepieciešams?	7
1 FRA ATZINUMI, KAS BALSTĪTI UZ BŪTISKĀKAJIEM KONSTATĒJUMIEM	9
1.1. Vardarbības pret sievietēm kopējie mērogi un veids	9
1.2. Sekas, kādas atstāj fiziska un seksuāla vardarbība pret sievieti, tostarp intīmā partnera vardarbība ..	11
1.3. Partnera psiholoģiskā vardarbība pret sievieti	12
1.4. Vajāšanas pieredze	12
1.5. Seksuālās uzmākšanās pieredze	13
1.6. Vardarbības pieredze bērnībā	13
1.7. Bailes no viktimizācijas un tās ietekme	14
1.8. Attieksme pret vardarbību pret sievietēm un izpratne par to	14
2 PAR KO LIECINA REZULTĀTI?	17
2.1. Fiziska un seksuāla vardarbība	17
2.2. Vardarbības sekas	23
2.3. Partnera psiholoģiskā vardarbība	25
2.4. Vajāšana	28
2.5. Seksuāla uzmākšanās	30
2.6. Vardarbības pieredze bērnībā	32
2.7. Bailes no viktimizācijas un tās ietekme	36
2.8. Viedokļi un informētība	36
RISINĀJUMI	41
ĪSUMĀ PAR APSEKOJUMU	43

Kādēļ šis apsekojums nepieciešams?

Vardarbības pret sievietēm kā pamattiesību pārkāpuma ES atspoguļošana

Vardarbība pret sievietēm, kas ietver noziegumus, kuri nesamērīgi ietekmē sievietes, piemēram, seksuāla vardarbība, izvarošana un "vardarbība ģimenē", ir sieviešu pamattiesību pārkāpums attiecībā uz cieņu, vienlīdzību un iespēju vērsties tiesu iestādēs. Vardarbības ietekme skar ne tikai pašas cietušās sievietes, bet arī to ģimenes, draugus un sabiedrību kopumā. Tiek aicināts kritiski izvērtēt to, kā sabiedrība un valsts var atbildēt uz šo pārkāpumu.

Pilsoniskās sabiedrības pārstāvji un starpvaldību organizācijas, tostarp Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Komiteja sieviešu diskriminācijas novēršanai un Eiropas Padome, pēdējo desmitgažu laikā ir centušās atspoguļot vardarbības pret sievietēm apjomu un būtību. Iniciatīvu līmenī atsevišķas ES dalībvalstis ir atbalstījušas šo procesu. *FRA* apsekojuma datu publicēšana pierāda to, ka vardarbība pret sievietēm ir plašs pamattiesību pārkāpums, kas skar daudzu sieviešu dzīvi Eiropas Savienībā.

Reaģējot uz nepieciešamību pēc datiem

Ņemot vērā vardarbības pret sievietēm ievērojamo ietekmi, politikas veidotāji un praktiķi vairākās ES dalībvalstīs joprojām saskaras ar visaptverošu datu trūkumu par šīs problēmas mērogiem un veidiem. Tā kā lielākā daļa sieviešu neziņo par vardarbību un nejūtas pietiekami drošas, lai to darītu, izmantojot sistēmas, kas bieži tiek uzskatītas kā neatbalstošas, oficiālie krimināltiesiskie dati spēj reģistrēt tikai tos nedaudzos gadījumus, par kuriem ir ziņots. Tas nozīmē, ka politika un praktiskie vardarbības pret sievietēm novēršanas pasākumi ne vienmēr ir balstīti uz vispusīgiem pierādījumiem. Lai gan dažas ES dalībvalstis un pētniecības institūti ir veikuši apsekojumus un citus pētījumus saistībā ar vardarbību pret sievietēm, šajā jomā visā ES – salīdzinājumā ar citām jomām, piemēram, nodarbinātību, kurā vairākas dalībvalstis apkopojušas datus attiecībā uz dzimumu, – joprojām trūkst visaptverošu un salīdzināmu datu.

FRA ES mēroga apsekojums ir atbilde uz Eiropas Parlamenta lūgumu sniegt datus par vardarbību pret sievietēm, kuru ES Padome vairākkārt atkārtoja savos Secinājumos par vardarbības pret sievietēm izskaušanu

ES. *FRA* ir veikusi 42 000 personīgu interviju, pēc nejausības principa izvēloties sievietes visās 28 ES dalībvalstīs. Šo interviju rezultātus var analizēt vienlaikus ar esošajiem datiem un informētības trūkumu ES un dalībvalstu mērogā.

Dati likumdošanas un politikas pamatojumam un atbalstam

Eiropas mēroga pasākumi, kurus var veikt vardarbības pret sievietēm novēršanai, ietver ES Direktīvu par cietušo tiesībām (2012/29/ES) un Eiropas Padomes Konvenciju par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (Stambulas konvencija). 2012. gadā pieņemtā ES Direktīva par cietušo tiesībām nosaka minimālos standartus noziegumos cietušo tiesībām, aizsardzībai un atbalstam Eiropas Savienībā un īpaši atsaucas uz cietušajiem ar dzimumu saistītā vardarbībā, seksuālā vardarbībā un tuvinieku vardarbībā. 2011. gadā pieņemtā Stambulas konvencija ir pirmais juridiski saistošais reģionālais instruments, kas vispusīgi aptver dažādus vardarbības pret sievietēm veidus, proti, psiholoģisku vardarbību, vajāšanu, fizisku vardarbību, seksuālu vardarbību un seksuālu uzbrukšanos. Šī konvencija stāsies spēkā pēc tam, kad desmit valstis būs to ratificējušas.

Līdztekus šīm pozitīvajām juridiskajām tendencēm pierādījumi, kas izriet no *FRA* ES mēroga apsekojuma par vardarbību pret sievietēm, liecina par to, ka lielākā daļa sieviešu, kuras cietušas no vardarbības, neziņo par piedzīvoto ne policijai, ne kādai no cietušo atbalsta organizācijām. Tā rezultātā lielākā daļa sieviešu, kuras cietušas no vardarbības, nemonā saskarē ar tiesu sistēmu un citiem dienestiem, tādējādi vēl vairāk pasliktinot situāciju tajās dalībvalstīs, kurās vardarbība pret sievietēm neietilpst tiešā politiskās iekļaušanās jomā. Tāpēc ir skaidrs, ka sieviešu vajadzības un tiesības ES praksē šobrīd netiek ievērotas.

Tādēļ ir jāpārskata, kā likums grāmatā ir salīdzināms ar likumu praksē, lai tādējādi veicinātu ziņošanu, uzlabotu atbildes pasākumus cietušajām sievietēm un nodrošinātu pietiekamus resursus cietušo atbalstam. Apsekojumā gūtie pierādījumi atspoguļo ziņošanas veidus un iemeslus, kādēļ sievietes neziņo, kurus var pārbaudīt attiecībā uz situāciju atsevišķās dalībvalstīs.

FRA atzinumi – risinājumi

Pamatojoties uz detalizētiem apsekojuma secinājumiem, *FRA* ir izstrādājusi vairākus atzinumus, kuros piedāvāti vairāki veidi, kā atpazīt vardarbību pret sievietēm un reaģēt uz to. Tie ietver pasākumus ārpus šaurās krimināltiesību jomas – sākot no nodarbinātības un veselības aprūpes jomas līdz jauno tehnoloģiju starpniecībai un ietverot izpratnes uzlabošanas iniciatīvas, kas var veicināt ziņošanu.

Šie atzinumi ir balstīti uz tādu iestāžu kā ANO un Eiropas Padomes iepriekšējiem aicinājumiem veikt pasākumus

vardarbības pret sievietēm apkarošanai. *FRA* atzinumi un ieteikumi par iespējamiem risinājumiem ir balstīti uz pierādījumiem, kas iegūti tiešās intervijās ar 42 000 sieviešu visās 28 ES dalībvalstīs.

Rezumējot – starpvaldību organizācijas un pilsoniskā sabiedrība ir gadiem aicinājusi sniegt visaptverošus datus par vardarbību pret sievietēm, lai varētu izstrādāt politiku un īstenot rīcības virzienus šā pamattiesību pārkāpuma apkarošanai. *FRA* apsekojuma par vardarbību pret sievietēm rezultātu publicēšana padara šos datus pieejamus izmantošanai attiecībā uz visām 28 ES dalībvalstīm.

1

FRA atzinumi, kas balstīti uz būtiskākajiem konstatējumiem

Apekojuma rezultāti liecina par to, ka vardarbība pret sievietēm ir plašs cilvēktiesību pārkāpums visā Eiropā, par kuru netiek pietiekami ziņots. Atbildot uz to, FRA ir izstrādājusi turpmāk izklāstītos atzinumus. To mērķis ir sniegt atbalstu ES un valstu politikas veidotājiem saistībā ar vispusīgu pasākumu ieviešanu un īstenošanu, lai reaģētu uz vardarbību pret sievietēm, kas saistīta ar dzimumu, jo īpaši tajās dalībvalstīs, kurās šie pārkāpumi netiek pietiekami apspriesti un risināti.

Turpmāk piedāvāts to atzinumu kopsavilkums, kuri izklāstīti apekojuma būtiskāko rezultātu ziņojuma katras nodaļas beigās.

1.1. Vardarbības pret sievietēm kopējie mērogi un veids

Reaģējot uz fiziskas un seksuālas vardarbības pret sievietēm mērogiem un raksturīgo veidu

- Fiziskas un seksuālas vardarbības pret sievietēm mērogi visā ES ir iemesls atjaunot politikas uzmanību šajā ziņā. Aptuveni 8 % sieviešu pēdējo 12 mēnešu laikā pirms apekojuma veikšanas ir piedzīvojušas fizisku un/vai seksuālu vardarbību, un viena no trim sievietēm ir piedzīvojusi kāda veida fizisku un/vai seksuālu vardarbību kopš 15 gadu vecuma.
- Seksuāla vardarbība ir izplatīts noziegums, kura apkarošanai nepieciešama saskaņota rīcība, lai mainītu attieksmi pret seksuālu vardarbību pret sievietēm. Viena no 10 sievietēm ir cietusi no kāda veida seksuālas vardarbības kopš 15 gadu vecuma, un viena no

20 sievietēm ir piedzīvojusi izvarošanu kopš 15 gadu vecuma.

- Ciktāl tas attiecas uz tām apsekotajām sievietēm, kuras liecinājušas par seksuālu vardarbību no personas, kurš nav tās partneris (kopš 15 gadu vecuma), vismaz viena no 10 sievietēm apgalvo, ka visnopietnākajā incidentā bijis iesaistīts vairāk nekā viens vainīgais. Ir vajadzīgs ciešāks speciālistu atbalsts tām seksuālā vardarbībā cietušajām sievietēm, kuru incidentos var būt iesaistīti vairāki vainīgie.
- Apekojuma rezultāti norāda uz to, ka gados jaunu sieviešu grupa ir īpaši neaizsargāta pret viktimizāciju. Tāpēc attiecībā uz gados jaunākām sievietēm ir nepieciešami mērķtiecīgi profilakses un izpratnes uzlabošanas pasākumi saistībā ar vardarbību pret sievietēm.
- Vardarbību pret sievietēm var uztvert kā vispārīgas nozīmes sabiedrisku jautājumu. Kampaņām un pasākumiem saistībā ar vardarbību pret sievietēm ir jābūt vērīgiem gan uz vīriešiem, gan uz sievietēm. Vīriešiem ir pozitīvā veidā jāiesaistās iniciatīvās, tā konfrontējot to, kā daži vīrieši veic vardarbību pret sievietēm.
- Eiropas Padomes Stambulas konvencija un ES Direktīva par cietušo tiesībām paredz jaunus standartus ar dzimumu saistītā vardarbībā cietušo atbalstam. ES dalībvalstis var tikt aicinātas ratificēt konvenciju. Pats mazākais, kas ES dalībvalstīm būtu jāizdara: jāpārskata savi tiesību akti, lai nodrošinātu to atbilstību konvencijai un direktīvai.

Reagējot uz intīmo partneru vardarbības pret sievietēm mērogiem un raksturīgo veidu

- Saistībā ar intīmo partneru vardarbības mērogiem ir no jauna jāvērs politikā uzmanība uz šo jautājumu ES un tās dalībvalstīs, jo 22 % sieviešu, kurām ir vai ir bijušas attiecības ar vīrieti, ir piedzīvojušas fizisku un/vai seksuālu vardarbību. Lai efektīvi reaģētu uz vardarbību attiecībās, valstij intīmā partnera vardarbība ir jāuzskata drīzāk par sabiedriskas nekā personiskas nozīmes jautājumu.
- Aptuveni viena trešdaļa (31 %) to apsekoto sieviešu, kuras norāda, ka tās ir izvarojuši to pašreizējie partneri, apgalvo, ka ir piedzīvojušas sešus vai vairākus izvarošanas incidentus ar saviem partneriem. Izvarošana laulībā ir realitāte daudzām sievietēm, un daudzas ir piedzīvojušas vairākus incidentus. No tā izriet prasība, ka tiesību aktiem visās ES dalībvalstīs jāattiecas pret precētām sievietēm – izvarošanas upuriem tieši tāpat kā pret neprecētām sievietēm.
- Pierādījumi liecina, ka ievērojams skaits sieviešu pēc vardarbīgām attiecībām joprojām ir neaizsargātas. Šīm sievietēm jāpiedāvā aizsardzība. Saistībā ar to ietekmi uz sieviešu drošību ir savlaicīgi jāpārskata Eiropas Aizsardzības rīkojums un Regula par aizsardzības pasākumu savstarpēju atzišanu civillietās.
- FRA apsekojuma rezultāti atklāj saikni starp sievietes partnera smagu alkohola atkarību un vardarbības pieaugumu. Pārmērīga alkohola lietošana jāuzsver un jāanalizē kā faktors, kas veicina vīriešu vardarbību pret sievietēm intīmās attiecībās. Jāapsver valsts mēroga vardarbības novēršanas pasākumi saistībā ar pārmērīgu alkohola lietošanu. Alkoholisko dzērienu ražotāju nozare varētu atbalstīt šādus pasākumus, aicinot uz atbildīgu alkohola lietošanu. Tajā pašā laikā var apsvērt iespēju, ka policija veic datu sistematisku apkopšanu attiecībā uz alkohola lietošanu un tā saistību ar vardarbības ģimenē incidentiem.
- Ir jāizvērtē vainīgo personu rakstura īpašības un uzvedība, lai varētu izpētīt iespējamus riska faktorus, kas sekmē vardarbību intīmās partnerattiecībās. Piemēram, apsekojums atklāj dažu vīriešu kontrolējošo uzvedību attiecībās, proti, sievietes ierobežošanu attiecībā uz finansēm vai iespējām satikt draugus un ģimenes locekļus. Vaicājot par vainīgo rakstura īpašībām un uzvedību, speciālisti var konstatēt faktorus, kuri var būt kā brīdinājuma zīme par vardarbību.
- Daudzas sievietes, kuras cietušas no intīmā partnera vardarbības, piedzīvo attiecībās atkārtotus vardarbības incidentus. ES dalībvalstīs būtu jāaicina pārskatīt tiesību aktus attiecībā uz to spēju atpazīt un efektīvi reaģēt uz atkārtotās viktimizācijas ietekmi uz daudzu sieviešu dzīvi, ja šī atkārtotā viktimizācija ir īpaši raksturīga intīmā partnera vardarbībai.

Pārlicināšanās par to, ka politika ir balstīta uz pierādījumiem

- Visaptveroši dati par sieviešu vardarbības pieredzi ir būtiski, lai varētu izstrādāt un uzraudzīt vardarbības pret sievietēm apkarošanas politiku.
- Izpratnes uzlabošanas kampaņām par vardarbību pret sievietēm ir jābūt balstītām uz precīziem datiem, lai nodrošinātu, ka tās sasniedz īsto auditoriju. Tajā pašā laikā šīs kampaņas var arī rosināt diskusiju sākšanu par vardarbību pret sievietēm. Šādas diskusijas var beidzot sekmēt incidentu ziņošanu iestādēm un cietušo atbalsta dienestiem.
- Ir redzama skaidra nepieciešamība uzlabot un saskaņot datu vākšanu par vardarbību pret sievietēm ES dalībvalstīs, lai tādējādi varētu šos datus efektīvāk izmantot vardarbības apkarošanai ES mērogā. ES kompetences ietvaros ir jāveic pasākumi, lai savāktu datus par galvenajām jomām, kurās sievietes saskaras ar vardarbību, piemēram, Eurostat uzņemties vadību un pamatojoties uz dalībvalstīs izstrādāto labo praksi attiecībā uz datu vākšanu par vardarbību pret sievietēm.

1.2. Sekas, kādas atstāj fiziska un seksuāla vardarbība pret sievieti, tostarp intīmā partnera vardarbība

Problēma, kas saistīta ar neziņošanu policijai un citiem dienestiem

- Ziņošanas līmenis policijai un citiem dienestiem par vardarbības pret sievieti incidentiem ir zems, un tādēļ tas jāuzlabo. Viena no trim sievietēm, kas cietusi no partnera vardarbības, un viena no četrām sievietēm, kas cietusi no citas personas, kas nav partneris, vardarbības, ir ziņojusi policijai vai kādam citam dienestam par nesēnāko nopietno incidentu. Augstāks ziņošanas līmenis par partnera vardarbību liecina par to, ka sievietes piedzīvo vairākus vardarbības incidentus ar partneri, pirms izlemj par to ziņot, savukārt vardarbības incidents ar personu, kas nav partneris, ļoti iespējams, var būt tikai vienreizējs incidents.
- Ja cietusī sieviete nav apmierināta ar policijas darbu, tas ir jārisina, piemērojot un praksē uzraugot noteikumus, kas attiecībā uz cietušajām personām iekļauti Stambulas konvencijā un ES Direktīvā par cietušo tiesībām. Jāpārskata dažādi policijas iekļaušanās modeļi attiecībā uz cietušo aizstāvību, lai saprastu, cik lielā mērā tie praksē aizsargā cietušās personas un apmierina to vajadzības.

Veselības aprūpes nozīme

- Veselības aprūpes speciālistiem var būt svarīga loma, identificējot un palīdzot novērst vardarbības gadījumus pret sievietēm. Piemēram, apsekojums liecina par to, ka grūtnieces ir neaizsargātas pret vardarbību; 42 % sieviešu, kuras piedzīvoja vardarbību no iepriekšējā partnera un kurām bija grūtniecība šo attiecību laikā, piedzīvoja vardarbību no šā partnera arī grūtniecības laikā.
- Jāprecizē konfidencialitātes noteikumi, lai veselības aprūpes speciālisti var risināt jautājumu un ziņot par vardarbību. Šajā saistībā apsekojums liecina, ka 87 % sieviešu būtu pieņemami, ka ārsts regulāri apvaicātos par iespējamu vardarbību gadījumos, kad pacientei konstatējamas konkrētas traumas vai raksturīgas pazīmes. Tajā pašā laikā, izstrādājot regulāru aptaujāšanu, ko veiktu veselības aprūpes speciālisti

vardarbības pazīmju gadījumā, ir jānodrošina arī atbilstošu pārbaūžu pieejamība, lai veselības aprūpes speciālisti paši varētu noteikt jebkāda veida vardarbības iespējamību.

Specializētu cietušo atbalsta dienestu nozīme

- Salīdzinājumā ar to sieviešu skaitu, kuras pēc piedzīvotas vardarbības gadījuma sazinājās ar veselības aprūpes speciālistiem, tikai dažas sievietes pēc visnopietnākā fiziskas un/vai seksuālas vardarbības incidenta vērsās kādā no cietušo atbalsta organizācijām vai sieviešu patversmēm. Piemēram, ja viena trešdaļa sieviešu saistībā ar pašu nopietnāko seksuālas vardarbības incidentu ar partneri vērsās pie ārsta, veselības centrā vai slimnīcā, tad tikai 6 % sieviešu sazinājās ar sieviešu patversmi un 4 % – ar cietušo atbalsta organizāciju. Šis secinājums liecina par to, ka brīdī, kad sieviete ziņo par vardarbību, šajā procesā iesaistās vairāki faktori: informētība par šādiem pakalpojumiem, kas var būt atkarīgi no sievietes dzīves vietas konkrētajā valstī, un šādu pakalpojumu pieejamība konkrētajā apgabalā; šo organizāciju resursi, kas ietekmē to spēju sniegt pakalpojumus; un pašas aktuālākās sieviešu vajadzības, kas var būt vērstas uz veselības aprūpi. Saskaņā ar ES Direktīvu par cietušo tiesībām un Stambulas konvenciju visā ES ir steidzami jāpalielina to specializēto cietušo atbalsta dienestu resursi, kuri spēj reaģēt uz vardarbībā cietušo sieviešu vajadzībām.
- Apmēram viena no četrām seksuāla vardarbībā – no partnera vai citas personas, kas nav sievietes partneris, – cietušajām sievietēm pēc nopietnākā incidenta nav vērsusies policijā vai jebkurā citā organizācijā tādēļ, ka jūtas apkaunota un apmulsusi. Ir aktīvi jāreaģē uz tādu sieviešu viktimizāciju, kas pastiprina negatīvo “cietušā vainošanas” paradumu. Tādējādi ir nepieciešami specializēti atbalsta pakalpojumi, lai reaģētu uz to cietušo sieviešu vajadzībām, kuras pēc viktimizācijas piedzīvo tādas negatīvas izjūtas kā sevis vainošana un kauna izjūta.
- Dati ir būtiski, lai varētu izvērtēt, vai dažādie dienesti ir praktiski ievērojuši cietušo vajadzības, un varētu noteikt, kur būtu visefektīvāk novirzīt resursus, lai palīdzētu cietušajām sievietēm.

Apvienotie atbildes pasākumi vardarbībai pret sievietēm

- Spēkā esošo tiesību aktu, politikas iniciatīvu un praktizējošo speciālistu iesaistišanās efektivitāti var izvērtēt, ņemot vērā pierādījumus, respektējot sieviešu vēlēšanos ziņot par vardarbību, un cietušo sieviešu apmierinātību ar pieejamajiem pakalpojumiem. Tā kā daudzās ES dalībvalstīs sievietes nepietiekami ziņo par piedzīvoto, nepieciešama vairāku aģentūru atbildes reakcija uz vardarbību pret sievietēm, lai efektīvi risinātu šo sieviešu vajadzības un īstenotu to tiesības.
- Iestāžu savstarpēja sadarbība ir svarīga saistībā ar datu par vardarbības pret sievietēm saskaņotu un efektīvu apkopošanu un apmaiņu.

1.3. Partnera psiholoģiskā vardarbība pret sievieti

Psiholoģiskās partnera vardarbības mērogu un specifikas atzīšana un reaģēšana uz to

- Partneru psiholoģiskā vardarbība ir plaši izplatīta, un tā ir jāatzīst tās radītās ietekmes dēļ. Piemēram, apsekojuma rezultāti liecina, ka divas no piecām sievietēm (43 %) ir piedzīvojušas kāda veida psiholoģisku vardarbību no pašreizējā vai iepriekšējā partnera. Tie ir tikai daži piemēri, kas ietver 25 % sieviešu, kuras to partneri personiski noniecinājuši vai pazemojuši, 14 % sieviešu, kuru partneri draudējuši tām ar fizisku vardarbību, un 5 % sieviešu, kuru partneri tām aizlieguši atstāt māju, atņēmuši automašīnas atslēgas vai ieslēguši telpās.
- 7 % sieviešu, kurām pašreiz ir attiecības, piedzīvojušas vienu vai vairāku veidu psiholoģisku vardarbību. Jāatzīst, ka daudzveidīga un atkārtota intīmā partnera psiholoģiska vardarbība grauj sievietes personisko brīvību, un tas ir pielīdzināms neatkarīgas privātās un ģimenes dzīves zaudēšanai.
- Darba devējiem un arodbiedrībām vajadzētu apsvērt iespēju piemērot izpratnes uzlabošanas un ar to saistītus mācību pasākumus atbildīgajiem darbiniekiem, lai tādējādi palīdzētu tiem identificēt un reaģēt uz to darba ņēmēju vajadzībām, kuri cieš no psiholoģiski kontrolējošas partnera uzvedības.
- Policijas un citu atbilstošu valdības dienestu darbiniekiem jābūt apmācītiem atpazīt un izprast psiholoģiskās vardarbības ietekmi uz cietušajām sievietēm.

- Kontrolējoša un vardarbīga pārkāpēja uzvedība var paredzēt policijas tiešu iejaukšanos cietušās personas aizsardzībai un cietušo atbalsta pakalpojumu piedāvāšanu, nevis vienkāršu gaidīšanu, kad cietusī pati vērsīsies pēc palīdzības. Tai pašā laikā ir nepieciešami pakalpojumi arī sadarbībai ar vainīgajiem, lai varētu izvērtēt to psiholoģiski vardarbīgo uzvedību, vienlaikus risinot jebkādu vardarbīgu uzvedību.
- Jāpārskata tiesību akti ES dalībvalstu mērogā, lai izvērtētu, vai tie iekļauj atkārtotas psiholoģiskas vardarbības dažādos veidus un ietekmi uz cietušajām sievietēm, kas, kā liecina apsekojuma rezultāti, bieži vien "iet roku rokā" ar fizisku un/vai seksuālu vardarbību attiecībās.

1.4. Vajāšanas pieredze

Atbildes pasākumu uzlabošana tiesību aktos un praksē attiecībā uz vajāšanu

- Apsekojuma rezultāti liecina, ka viena no piecām sievietēm kopš 15 gadu vecuma ir piedzīvojusi kādu no vajāšanas veidiem, un 5 % sieviešu to piedzīvojušas pēdējo 12 mēnešu laikā pirms apsekojuma. Tomēr trīs no četriem vajāšanas gadījumiem, par kuriem ziņots apsekojumā, nekad nenonāk policijas uzmanības lokā. Ja vajāšana ir atzīta tiesību aktos valstu mērogā, sievietes būtu jāmudina ziņot, tiklīdz notiek vajāšanas gadījums. Tajā pašā laikā dalībvalstu mērogā ir jāpārskata tiesību normas par vajāšanu. Tās ES dalībvalstīs, kurām nav visaptverošu tiesību aktu attiecībā uz vajāšanu, ir jāmudina ieviest tiesību aktus, kas atbilstu cietušo vajadzībām.
- Vajāšanas upuriem būtu jāsaņem pienācīga valsts aizsardzība, kas balstīta uz konkrētā aizsardzības veida, kurš izstrādāts, reaģējot uz vardarbības ģimenē gadījumiem.
- Tā kā viena no desmit sievietēm ir saskārusies ar iepriekšējā partnera vajāšanu, atbalsta pakalpojumiem ir jābūt atbilstošiem vajāšanas realitātei pēc attiecību beigām, lai šie uzvedības modeļi nepaliktu bez uzmanības.
- Viena no piecām sievietēm, kura piedzīvojusi vajāšanu, norāda, ka tā ilgusi vairāk nekā divus gadus. Tāpat kā saistībā ar fizisku un seksuālu vardarbību – vajāšanas emocionālās un psiholoģiskās sekas var būt ilgstošas un dziļas. Tādēļ ir jābūt pieejamiem specializētiem cietušo atbalsta pakalpojumiem, lai varētu sniegt palīdzību vajāšanas upuriem.

Interneta un sociālo plašsaziņas līdzekļu nozīme

- 23 % apsekojumā aptaujāto vajāšanas upuru norāda, ka pēc nopietnākā vajāšanas incidenta viņas bija spiestas mainīt savu e-pasta adresi vai tālruna numuru. Interneta un sociālo plašsaziņas līdzekļu platformām būtu jāveic pasākumi, lai aktīvi palīdzētu vajāšanas upuriem ziņot par šiem gadījumiem, kā arī tie būtu jāaicina aktīvi reaģēt uz vainīgā uzvedību. Vienlaikus policija ir jā mudina regulāri identificēt un izmeklēt gadījumus, kur iesaistīta kibervajāšana.

1.5. Seksuālās uzmākšanās pieredze

Izpratnes uzlabošana un ziņošana saistībā ar seksuālu uzmākšanos

- Seksuāla uzmākšanās ir daudzu ES sieviešu izplatīta un kopīga pieredze. Piemēram, viena no piecām sievietēm kopš 15 gadu vecuma ir saskārusies ar nevēlamiem pieskārieniem, apskāvieniem vai skūpstiem, un 6 % no visām aptaujātajām sievietēm ir saskārusies ar šāda veida uzmākšanos vismaz sešas reizes kopš 15 gadu vecuma. 32 % to sieviešu, kuras kopš 15 gadu vecuma vismaz vienu reizi ir saskārušās ar seksuālu uzmākšanos, kā vainīgo norādījušas kolēģi, priekšnieku vai klientu. Reaģējot uz to, darba devēju organizācijām un arodapvienībām vajadzētu sekmēt izpratnes veicināšanu par seksuālu uzmākšanos un iedrošināt sievietes ziņot par incidentiem.
- Apsekojuma rezultāti liecina, ka ar seksuālu uzmākšanos sievietēm ir saistīti dažāda tipa vainīgie, un tā var ietvert arī "jauno" tehnoloģiju izmantošanu. Viena no desmit sievietēm (11 %) ir saskārusies ar neatbilstošu reakciju sociālajās vietnēs vai seksuāla satura e-pastiem vai teksta ziņojumiem (išziņām). Šādi seksuālās uzmākšanās veidi nesamērīgi skar gados jaunākas sievietes. ES dalībvalstīm ir jāpārskata pašreizējā tiesību aktu un policijas atbildes pasākumu darbības joma attiecībā uz seksuālu uzmākšanos, atzīstot, ka tā var notikt dažādās vietās un ar dažādu līdzekļu starpniecību, piemēram, internetā vai ar mobilo tālrunu starpniecību. Tāpat kā kibervajāšanas gadījumā policija ir jā mudina regulāri identificēt un izmeklēt gadījumus, kur iesaistīta kiberuzmākšanās.

Profesionālā jomā strādājošu sieviešu neaizsargātība līdztekus pārējām sievietēm

- 74 % līdz 75 % profesionālā jomā vai augstākā līmeņa amatos strādājošo sieviešu ir dzīves laikā saskārušās

ar seksuālu uzmākšanos, un viena no četrām sievietēm ir saskārusies ar seksuālu uzmākšanos pēdējo 12 mēnešu laikā pirms apsekojuma. Ir jāatzīst fakts, ka profesionālas sievietes vadības vai citos augsta līmeņa amatos ir pakļautas seksuālas uzmākšanās riskam. Tam varētu būt dažādi iemesli, piemēram, to atrašanās tādā darba vidē un situācijās, kur varētu būt paaugstināts vardarbības risks, kā arī iespēja, ka profesionālā jomā strādājošas sievietes aktīvāk reaģē situācijās, kuras varētu saistīt ar seksuālu uzmākšanos. Darba devējiem un citām organizācijām ir jāsekmē izpratnes uzlabošana un jāīsteno praktiskas iniciatīvas, lai atpazītu un reaģētu uz seksuālo uzmākšanos, ko piedzīvojušas sievietes ar dažādu profesionālu un izglītības pieredzi un dažādās darba vidēs.

Pierādījumu nodrošināšana seksuālas uzmākšanās atspoguļošanas un apkarošanas mērķiem

- Administratīvie dati un esošie apsekojumi attiecībā uz darbu un izglītību ir jāuzlabo, iekļaujot tajos pastāvīgus un detalizētus jautājumus par seksuālu uzmākšanos. Šādi iegūtos datus var izmantot, lai informētu policiju un veiktu pasākumus šādu incidentu novēršanai.

1.6. Vardarbības pieredze bērnībā

Vardarbības bērnībā mērogi un neziņošana

- Mazliet vairāk nekā viena no 10 sievietēm (12 %) vecumā līdz 15 gadiem ir piedzīvojuši kāda veida pieaugušā veiktu seksuālu vardarbību vai incidentu. Šie vardarbības veidi parasti ietver tādas darbības kā savu dzimumorgānu demonstrēšanu bērnam (8 %) vai pieskaršanos bērna dzimumorgāniem vai krūtīm (5 %). Ļaunākajā gadījumā, kā norāda 1 % aptaujāto sieviešu, viņas bērnībā tika piespiestas stāties dzimumattiecībās ar pieaugušo.
- Aptuveni 27 % sieviešu bērnībā (līdz 15 gadu vecumam) ir piedzīvojušas kāda veida pieaugušā veiktu fizisku vardarbību.
- ES ir no jauna jāvērs uzmanība uz plaši izplatīto neziņoto vardarbību, ko sievietes piedzīvojušas bērnībā. Šos pierādījumus var izmantot, lai reaģētu gan uz esošu, gan pagātnē notikušu vardarbību pret bērniem.

Vardarbības raksturīgās iezīmes

- 97 % seksuālas vardarbības gadījumos bērībā vainīgais bija vīrietis, savukārt fiziska vardarbība tika attiecināta uz vīriešiem tikai nedaudz vairāk gadījumos nekā uz sievietēm.
- Lai identificētu un apstiprinātu pierādījumus par vardarbības raksturīgajām iezīmēm, ir nepieciešami detalizēti dati par vardarbību bērībā, tostarp apsekojumi, kuri var uzrādīt vardarbības gadījumus, par kuriem nav ziņots, un šos datus var izmantot tādu iejaukšanās pasākumu izstrādei, kuru mērķis ir novērst vardarbību, aizsargāt cietušos un sodīt vainīgos.

Atbildes pasākumi uz vardarbību bērībā

- Rezultāti liecina, ka 30 % sieviešu, kuras attiecībā ar bijušajiem vai pašreizējiem partneriem ir piedzīvojušas seksuālu viktimizāciju, arī bērībā ir pieredzējušas seksuālu vardarbību, bet 10 % sieviešu, kuras iepriekšējās vai pašreizējās attiecībās nav piedzīvojušas seksuālu viktimizāciju, norāda uz seksuālas vardarbības pieredzi bērībā. Tajā pašā laikā 73 % sieviešu, kuras ir mātes un kuras saskārušās ar partnera fizisku un/vai seksuālu vardarbību, norāda, ka vismaz vienam no bērniem ir kļuvis zināms par notiekošo vardarbību. Programmu mērķauditorija ir riskam pakļautie bērni un ģimenes, lai tādējādi pārtrauktu šo vardarbības ciklu.
- Saskaņā ar Stambulas konvenciju ES dalībvalstis ir jānodrošina pārskatīt savus tiesību aktus, lai no jauna izvērtētu termiņu, ja tādi ir, pamatojumus saistībā ar ziņošanu par vardarbību, kas piedzīvota bērībā.
- Saistībā ar politikas un rīcības pasākumu izstrādi vardarbības pret bērniem novēršanai un to aizsargāšanai pierādījumi, kas balstīti uz bērnu personisko vardarbības pieredzi, ir ļoti svarīgi.

1.7. Bailes no viktimizācijas un tās ietekme

Bailes no vardarbības, kas saistīta ar dzimumu, ietekmē sieviešu pārvietošanās brīvību

- Apsekojums liecina, ka puse sieviešu vismaz dažreiz izvairās no konkrētām situācijām vai vietām, baidoties no fiziskiem vai seksuāliem uzbrukumiem. Salīdzinājumam – kā izriet no esošajiem iedzīvotāju apsekojumiem saistībā ar noziedzīgiem nodarījumiem un viktimizāciju – vīriešu bailes no noziedzīgiem nodarījumiem un to ietekmes uz viņu dzīvi parasti ir mazākas nekā sievietēm. Sieviešu bailes no noziedzīgiem nodarījumiem, jo īpaši bailes no vardarbības, kas saistīta ar dzimumu, ir jāatzīst un uz tām jāreaģē ES un dalībvalstu mērogā, kā arī vietējas nozīmes mērogā, jo tās negatīvi ietekmē sieviešu ikdienas pārvietošanās brīvību.

Paaugstinātas bailes var liecināt par vardarbību

- Daudzas sievietes, kuras norāda uz paaugstinātām bailēm attiecībā uz vardarbību, visticamāk, ir piedzīvojušas nopietnu fizisku vai seksuālu vardarbību. Ņemot vērā to, ka paaugstināts baiļu līmenis var atspoguļot vardarbības pieredzi, veselības aprūpes speciālisti un citi attiecīgās jomas profesionāļi ir jāaicina vajadzības gadījumā izvaicāt sievietes un apkopot informāciju par bailēm no viktimizācijas, lai tādējādi konstatētu iespējamu vardarbību.

1.8. Attieksme pret vardarbību pret sievietēm un izpratne par to

Izpratnes uzlabošana par vardarbību pret sievietēm

- Tas, vai sievietes uztver vardarbību pret sievietēm savā valstī kā biežu vai retu parādību, ir atkarīgs no viņu personiskās vardarbības pieredzes ar partneri un/vai citu personu, kas nav partneris, viņu informētību par citām sievietēm, kuras cietušas no

vardarbības, un kampaņām saistībā ar vardarbību pret sievietēm. Šo faktoru mijiedarbība ir jāņem vērā, izstrādājot politiku izpratnes uzlabošanai par vardarbību pret sievietēm dažādās vidēs un starp dažādu grupu sievietēm.

- Mērķtiecīgas kampaņas ES dalībvalstu mērogā ir būtiskas, lai uzlabotu sieviešu (un vīriešu) izpratni par vardarbību, kas balstīta uz dzimumu, veicinātu ziņošanu, aizsargātu cietušos un darbotos profilaktiski.

Nodrošinājums tam, ka paredzētā pakalpojumu nodrošināšana tiek īstenota praksē

- Sievietes, kuras cietušas no vardarbības, reti ziņo par to specializētiem dienestiem. Ja kampaņas saistībā ar izpratnes uzlabošanu par vardarbību pret sievietēm un ziņošanas veicināšanu būs sekmīgas, ir jānodrošina speciālistu pakalpojumu pieejamība un pienācīgs to finansējums, lai garantētu cietušo sieviešu vajadzību ievērošanu.

Nodrošinājums tam, ka kampaņas ir balstītas uz esošajiem pierādījumiem par vardarbību pret sievietēm

- Gadījumos, kad trūkst datu ES dalībvalstu mērogā, var izmantot *FRA* apsekojuma par vardarbību pret sievietēm rezultātus ar mērķi veicināt izpratnes uzlabošanu un sekmēt ES dalībvalstu rīcību saistībā ar šādu vardarbību.

REZULTĀTU LASĪŠANA

Vardarbības līmeņi, par kuriem ziņots, dalībvalstīs ir atšķirīgi. Detalizētāka informācija ir atrodama tiešsaistes "datu izpētes" rīkā, kas papildina šo ziņojumu. Turpmāk sniegti daži iespējami šo atšķirību skaidrojumi.

Valstu atšķirību atzišana

Tāpat kā oficiālie krimināltiesvedību dati par reģistrētiem noziedzīgiem nodarījumiem valstu starpā ievērojami atšķiras, tā arī valstu starpā, veicot ar respondentiem intervijas saistībā ar viktimizācijas apsekojumu, bieži atklājas lielas atšķirības attiecībā uz ziņotās viktimizācijas līmeņiem. Tas attiecas uz noziedzību kopumā, un jo īpaši uz vardarbības pret sievietēm incidentiem, kas ir īpaši sensitīva sarunas tēma apsekojumā.

Valstu atšķirības attiecībā uz *FRA* apsekojumā ziņotās vardarbības izplatību ir jāskata saistībā ar vairākiem faktoriem. Piemēram, oficiālie krimināltiesiskie dati uzrāda ievērojamas atšķirības starp valstīm attiecībā uz vispārējās vardarbības līmeņiem, tostarp vardarbības pret sievietēm līmeņiem, kur šādi dati ir pieejami. Vispārējās noziedzības apsekojumu dati, kā arī apsekojumi tieši par vardarbību pret sievietēm vienmēr uzrāda atšķirības valstu starpā attiecībā uz vardarbības līmeņiem. No otras puses, *FRA* apsekojums uzrāda mazāk atšķirību starp ES dalībvalstu līmeņiem attiecībā uz vardarbību ģimenē nekā Pasaules Veselības organizācijas (PVO) 10 valstu pētījums par sieviešu veselību un vardarbību ģimenē (dati vākti laikposmā no 2000. gada līdz 2003. gadam). Salīdzinot *FRA* apsekojuma rezultātus par izvarošanas izplatību ar rezultātiem no ASV veiktā valsts apsekojuma par intīmā partnera vardarbību un seksuālu vardarbību, kas aptver visu 50 ASV štatus (dati vākti 2000. gadā), ir redzams mazāk atšķirību starp ES dalībvalstīm nekā starp ASV štatiem. *FRA* apsekojuma rezultāti arī lielā mērā atbilst rezultātiem, kurus sniedz esošie valstu apsekojumi, ja tādi pieejami, par vardarbību pret sievietēm ES dalībvalstīs.

Valstu atšķirību iespējamie skaidrojumi

Lai gan ir gaidāms, ka valstu atšķirības apsekojuma rezultātos attiecībā uz vardarbības pret sievietēm līmeņiem būs saskaņā ar citiem apsekojuma konstatējumiem, ir grūtāk izskaidrot un vispārināt šīs atšķirības visās 28 atšķirīgajās valstīs. Šeit piedāvāti pieci iespējami skaidrojumi novērotajām atšķirībām valstu starpā attiecībā uz vardarbības pret sievietēm izplatības līmeņiem. Tiem vajadzīga papildu izpēte apstiprināšanas nolūkos, un tie ir vērtējami saistībā ar citiem iespējamajiem skaidrojumiem valsts mērogā.

1. Dažādu valstu kultūrās var būt vairāk vai mazāk pieņemami runāt ar citiem cilvēkiem par vardarbības pret sievietēm pieredzi. Aplūkojot apsekojuma rezultātus, ir jāapsver iespējamība, ka sabiedrībās, kur intīmā partnera vardarbība lielā mērā tiek uzskatīta par privātu lietu, sievietes, maz ticams, informē ģimeni vai draugus par vardarbības incidentiem, kā arī reti kad ziņo par tiem policijai. Šāda atturība var liegt respondentēm runāt arī ar apsekojuma intervētājiem.
2. Dzimumu līdztiesība varētu palielināt atklātību attiecībā uz vardarbību pret sievietēm. Vardarbības pret sievietēm incidenti, iespējams, tiek labāk risināti un nosodīti sabiedrībās, kurās valda lielāka dzimumu līdztiesība.
3. Sieviešu pakļaušanu vardarbības riska faktoriem var izvērtēt dalībvalstu mērogā saistībā ar faktoriem, kuri var veicināt pakļaušanu vardarbībai. Tie ietver nodarbinātības modeļus (darbs ārpus mājas), kā arī saskarsmes un dzīvesveida modeļus (iziešana sabiedrībā un iepazīšanās).
4. Atšķirības starp valstīm attiecībā uz vardarbīgu noziegumu vispārējo līmeni ir jāaplūko kopā ar konstatējumiem par vardarbību pret sievietēm. Piemēram, lielāka urbanizācija kādā dalībvalstī ir vispārīgi saistīta ar augstāku noziedzības līmeni.
5. Apsekojums pierādīja saistību starp vainīgā alkohola lietošanas paradumiem un sieviešu intīmā partnera vardarbības (“vardarbības ģimenē”) pieredzi. Atšķirīgie alkohola lietošanas paradumi dalībvalstīs var palīdzēt izskaidrot atsevišķus pret sievietēm vērstas vardarbības aspektus, kas savukārt ir jāaplūko līdztekus konkrēto vainīgo vardarbīgās uzvedības modeļiem, kuri var ietvert ne tikai vardarbību pret sievietēm.

Saistībā ar konstatējumiem atsevišķu dalībvalstu mērogā šie un citi faktori ir jāizpēta sīkāk.

2

Par ko liecina rezultāti?

Turpmākajā sadaļā sniegta apsekojuma būtiskāko secinājumu izlase, kas atspoguļo galvenās aptaujā ietvertās jomas.

Apsekojuma būtiskāko rezultātu ziņojums un tiešsaistes datu vizualizācijas rīks detalizēti atspoguļo apsekojuma konstatējumus, sniedzot lietotājam iespēju ar tiešsaistes rīka palīdzību iegūt datus dažādos veidos.

Jautāšana par vardarbības pieredzi kopš 15 gadu vecuma, līdz 15 gadu vecumam un pēdējo 12 mēnešu laikā pirms apsekojuma intervijas

Apsekojumā piedalījās 18 līdz 74 gadus vecas sievietes. Lai nošķirtu incidentus, kas notika bērnībā, pamatojoties uz iedibinātu apsekojumu praksi, apsekojuma jautājumos kā robeža tika noteikts 15 gadu vecums, attiecībā uz kuru sievietes tika aicinātas pārdomāt incidentus – vai tie notikuši pirms šā vecuma vai vēlāk.

Izstrādājot apsekojumu jautājumus, dažādos apsekojumos izvēlēti atšķirīgi robežvecumi. Šajā ziņā *FRA* apsekojums atbilst Pasaules Veselības organizācijas (PVO) apsekojumam par sieviešu veselību un vardarbību ģimenē, kurā arī par robežvecumu izvēlēti 15 gadi.

FRA apsekojumā sievietes tika aicinātas nošķirt incidentus, kas notikuši pēc 15 gadu vecuma (aptverot mūža periodu), no tiem, kas notikuši pēdējo 12 mēnešu laikā pirms apsekojuma intervijām. Lūdzot sievietes apdomāt pēdējo 12 mēnešu periodu, viņām ir vieglāk nošķirt nesenākus incidentus no, iespējams, senākiem notikumiem. Tas arī sniegs datus, kam ir tieša politiska saistība ar pašreizējo praksi, piemēram, policijas atbildes pasākumiem attiecībā uz cietušajām sievietēm.

2.1. Fiziska un seksuāla vardarbība

► Fiziska vardarbība

ES aptuveni 13 miljoni sieviešu pēdējo 12 mēnešu laikā pirms apsekojuma intervijām ir piedzīvojušas fizisku vardarbību. Tas atbilst 7 % no visām 18–74 gadus vecajām ES dzīvojošajām sievietēm (!).

► Seksuāla vardarbība

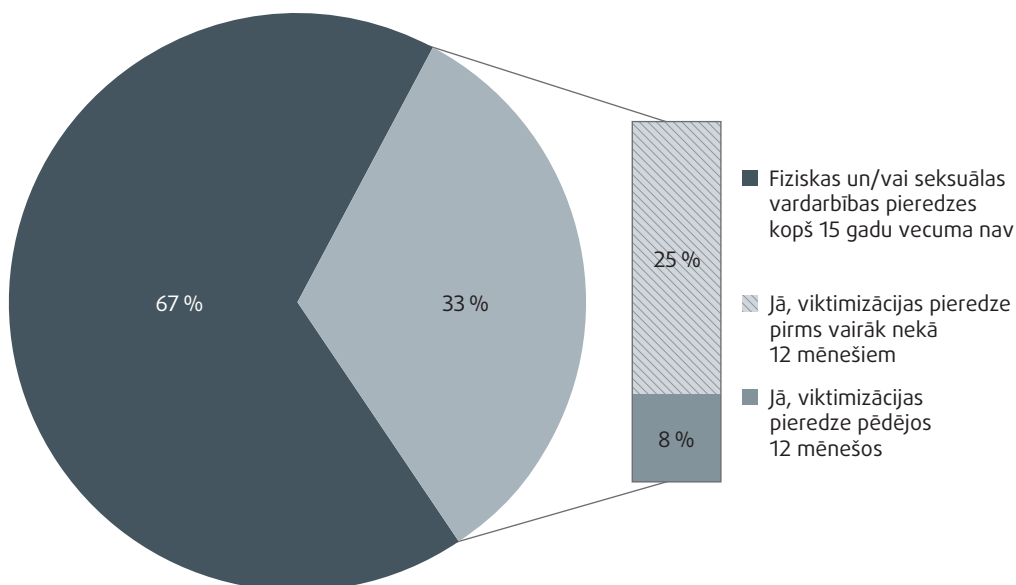
ES aptuveni 3,7 miljoni sieviešu pēdējo 12 mēnešu laikā pirms apsekojuma intervijām ir piedzīvojušas seksuālu vardarbību. Tas atbilst 2 % no visām 18–74 gadus vecajām ES dzīvojošajām sievietēm.

Fiziskas un seksuālas vardarbības kopējā izplatība

- Viena no trim sievietēm (33 %) ir piedzīvojusi fizisku un/vai seksuālu vardarbību kopš 15 gadu vecuma.
- Aptuveni 8% sieviešu ir piedzīvojušas fizisku un/vai seksuālu vardarbību pēdējo 12 mēnešu laikā pirms apsekojuma intervijām (1.a attēls).
- 22 % no visām sievietēm, kurām ir pašreizējais vai iepriekšējais partneris, ir piedzīvojušas partnera fizisku un/vai seksuālu vardarbību kopš 15 gadu vecuma (1. tabula).

⁽¹⁾ Saskaņā ar *Eurostat* tiešsaistes datubāzē pieejamo informāciju ES 28 valstīs 2013. gada 1. janvārī dzīvoja 186 590 848 sieviešu vecumā no 18 līdz 74 gadiem, skatīt: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database (dati iegūti 2013. gada 16. augustā).

1.a attēls. Sievietes, kas piedzīvojušas fizisku un/vai seksuālu vardarbību kopš 15 gadu vecuma un pēdējo 12 mēnešu laikā pirms intervēšanas, ES 28 (%)

Piezīme. Pamatojoties uz visu respondenšu atbildēm (N = 42,002).

Avots: Ar dzimumu saistītai vardarbībai pret sievietēm veltītā FRA apsekojuma datu kopa, 2012. gads

1. ierāmētais teksts. Par ko apsekojumā tika vaicāts – fiziska un seksuāla vardarbība

Fiziska vardarbība

Kopš 15 gadu vecuma līdz šim brīdim/pēdējo 12 mēnešu laikā – cik bieži kāds ir:

- jūs pagrūdis vai grūstījis?
- jūs iepļaukājis?
- sviedis jums ar cietu priekšmetu?
- sagrābis jūs vai rāvis aiz matiem?
- sītis jūs ar dūrēm vai cietu priekšmetu vai spēris?
- jūs apdedzinājis?
- mēģinājis jūs smacēt vai nožņaugt?
- iegriezis vai sadūris jūs vai šāvis uz jums?
- sītis jūsu galvu pret kaut ko?

Seksuāla vardarbība

Kopš 15 gadu vecuma līdz šim brīdim/pēdējo 12 mēnešu laikā – cik bieži kāds:

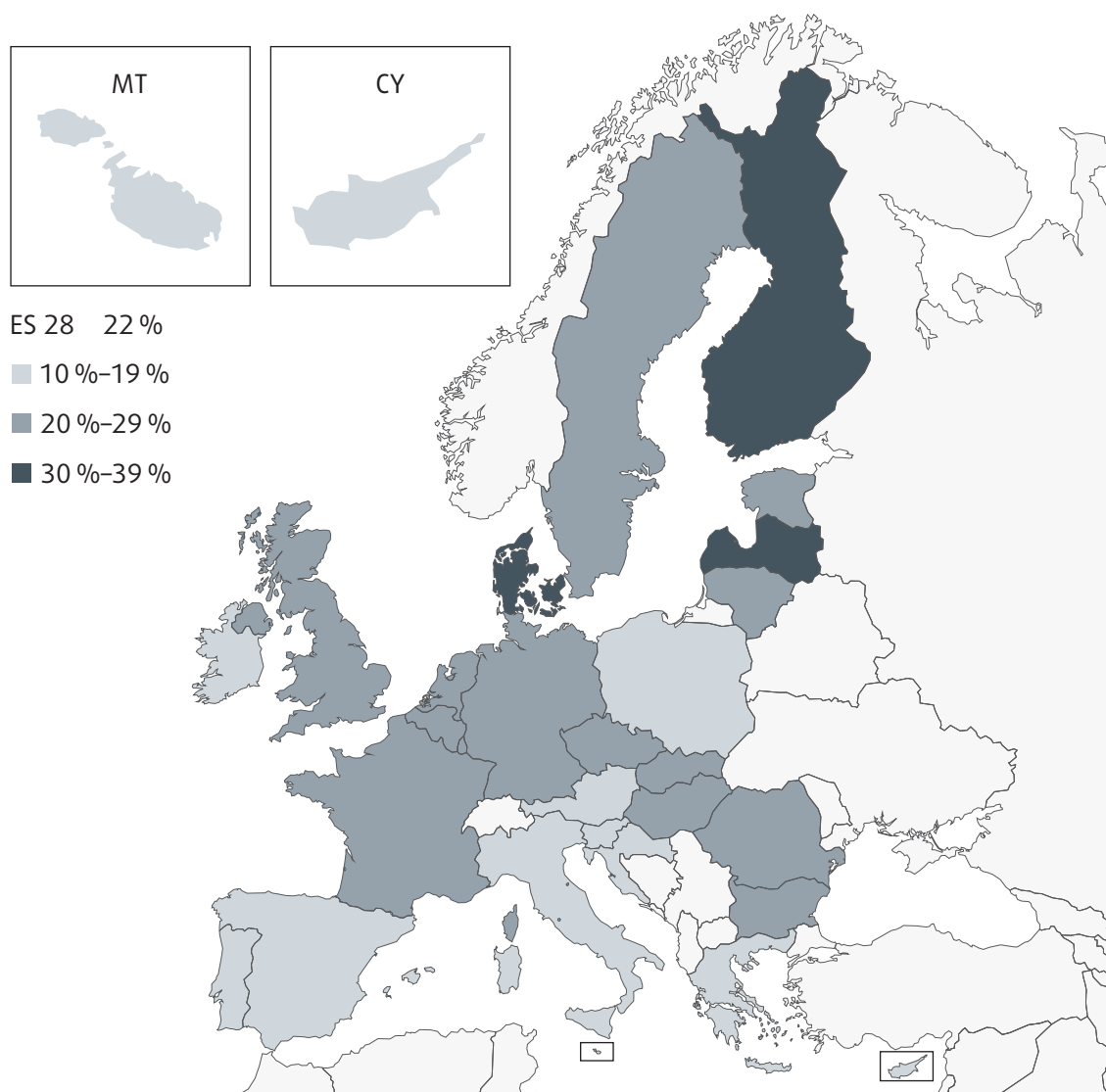
- ir piespiedis jūs veikt dzimumaktu, turot jūs lejupvērstā pozīcijā vai kādā veidā nodarot sāpes? (JA NEPIECIEŠAMS: ar dzimumaktu šeit

domāts – piespiedu orālais sekss, dzimumlocekļa piespiedu anālā vai vaginālā ievadišana);

- neatkarīgi no tā – mēģinājis jūs piespiest veikt dzimumaktu, turot jūs lejupvērstā pozīcijā vai kādā veidā nodarot sāpes? (JA NEPIECIEŠAMS: ar dzimumaktu šeit domāts – piespiedu orālais sekss, dzimumlocekļa piespiedu anālā vai vaginālā ievadišana);
- neatkarīgi no tā – ir licis jums iesaistīties jebkāda veida seksuālās darbībās, kad jūs to nevēlējāties vai arī jums nebija iespējas atteikties?
- vai esat piekritusi veikt seksuālas darbības tāpēc, ka baidījāties par to, kas varētu notikt atteikuma gadījumā?

Jautājumi par fizisku un seksuālu vardarbību tika uzdoti atsevišķi attiecībā uz pašreizējo partneri, iepriekšējo partneri vai citām personām.

1.b attēls. Partnera fiziska un/vai seksuāla vardarbība kopš 15 gadu vecuma, ES 28 (%)

Avots: Ar dzimumu saistītai vardarbībai pret sievietēm veltītā FRA apsekojuma datu kopa, 2012. gads

1. tabula. Sievietes, kuras kopš 15 gadu vecuma ir piedzīvojušas fizisku un/vai seksuālu vardarbību ar pašreizējo vai iepriekšējo partneri vai kādu citu personu, pa ES dalībvalstīm (%) ^(a) ^(b) ^(c)

ES dalībvalsts	Jebkurš partneris (pašreizējais un/vai iepriekšējais) ^(b)	Cita persona, kas nav partneris ^(c)	Jebkurš partneris un/vai cita persona, kas nav partneris ^(c)
AT	13	12	20
BE	24	25	36
BG	23	14	28
CY	15	12	22
CZ	21 [*]	21	32
DE	22	24	35
DK	32	40	52
EE	20	22	33
EL	19	10	25

ES dalībvalsts	Jebkurš partneris (pašreizējais un/vai iepriekšējais) ^(b)	Cita persona, kas nav partneris ^(c)	Jebkurš partneris un/vai cita persona, kas nav partneris ^(c)
ES	13	16	22
FI	30	33	47
FR	26	33	44
HR	13	13	21
HU	21	14	28
IE	15	19	26
IT	19	17	27
LT	24	16	31
LU	22	25	38
LV	32	17	39
MT	15	15	22
NL	25	35	45
PL	13	11	19
PT	19	10	24
RO	24	14	30
SE	28	34	46
SI	13	15	22
SK	23	22	34
UK	29	30	44
ES 28	22	22	33

Piezīmes. ^(a) Rezultāti no pirmajām divām tabulas slejām nesummējas ar trešās ailes rezultātiem, pamatojoties uz dažādām rezultātu skaitļošanas bāzēm (rezultāti attiecībā uz partneru vardarbību ir balstīti uz to respondentu atbildēm, kurām ir vai ir bijuši partneri, nevis uz visu aptaujāto sieviešu atbildēm) un faktu, ka dažas respondentes ir piedzīvojušas vardarbību gan ar to partneriem, gan citām personām, kas nav to partneri.

^(b) No visām sievietēm, kuras bijušas vai nu precējušas, vai dzīvojušas kopā ar kādu neregistrētā laulībā, vai iesaistījušas attiecībās (nedzīvojot kopā) intervijas laikā vai jebkurā laikā pirms tam (n = 40,192).

^(c) No visām respondentēm (N = 42,002).

Avots: Ar dzimumu saistītai vardarbībai pret sievietēm veltītā FRA apsekojuma datu kopa, 2012. gads

Fiziskas vardarbības raksturojums

- ▶ Aptuveni 31 % sieviešu kopš 15 gadu vecuma (2. tabula) ir piedzīvojušas vienu vai vairākus *fiziskas* vardarbības aktus (sk. 1. ierāmēto tekstu). Lai gan sievietes visbiežāk norāda, ka viņas tikušas pagrūstas vai grūstītas, šāda veida vardarbības izslēgšanai ir tikai ierobežota ietekme uz fiziskās vardarbības vispārējo izplatību, samazinot to no 31 % līdz 25 %. Šāds rezultāts liecina par to, ka daudzas sievietes, kuras apgalvo, ka ir tikušas pagrūstas vai grūstītas, patiesībā ir piedzīvojušas arī citus fiziskās vardarbības veidus.
- ▶ Visbiežākie fiziskās vardarbības veidi ir pagrūšana vai grūstīšana, ieplaukāšana vai sagrābšana, vai raušana aiz matiem.

Seksuālas vardarbības raksturojums

- ▶ Kopumā 11 % sieviešu kopš 15 gadu vecuma ir piedzīvojušas partnera vai kādas citas personas veiktu kāda veida *seksuālu* vardarbību (sk. 1. ierāmēto tekstu). Viena daļa sieviešu norāda, ka ir piedzīvojušas viena veida seksuālu vardarbību, bet citas norāda, ka piedzīvojušas vairākus seksuālas vardarbības veidus.

2. tabula. Sievietes, kuras kopš 15 gadu vecuma ir piedzīvojušas vairāku veidu fizisku vardarbību ar partneri vai kādu citu personu, ES 28 (%) ^(a)^(b)^(c)

Fiziskās vardarbības veids	Pašreizējais partneris ^(a)	Iepriekšējais partneris ^(b)	Cita persona, kas nav partneris ^(c)	Jebkurš partneris un/vai cita persona, kas nav partneris ^(c)
Pagrūda vai grūstīja	5	19	13	23
Iepļaukāja	4	15	8	17
Svieda sievietei ar cietu priekšmetu	2	8	4	9
Sagrāba vai rāva aiz matiem	2	10	7	13
Sita ar dūrēm vai cietu priekšmetu vai spārdīja	1	9	5	10
Apdedzināja	0	1	0	1
Mēģināja smacēt vai nožņaut	1	5	1	4
Iegrieza, sadūra vai šāva	0	1	1	1
Sita galvu pret kaut ko	1	5	2	4
Jebkurš no iepriekš minētajiem	7	24	20	31
Jebkurš no iepriekš minētajiem, izņemot "pagrūda vai grūstīja"	5	20	15	25

Piezīmes. ^(a) No visām sievietēm, kuras iepriekš bijušas vai nu precējušās, vai dzīvojušas kopā ar kādu neregistrētā laulībā, vai iesaistījušās attiecībās (nedzīvojot kopā) intervijas veikšanas laikā (n = 30,675).

^(b) No visām sievietēm, kuras iepriekš bijušas vai nu precējušās, vai dzīvojušas kopā ar kādu neregistrētā laulībā, vai vismaz vienreiz iesaistījušās attiecībās (nedzīvojot kopā) (n = 25,870).

^(c) No visām respondentēm (N = 42,002).

Avots: Ar dzimumu saistītai vardarbībai pret sievietēm veltītā FRA apsekojuma datu kopa, 2012. gads

Izvarošanas mērogi

Viena no 20 sievietēm (5 %) kopš 15 gadu vecuma ir tikusi izvarota. Šis skaitlis ir balstīts uz atbildēm uz jautājumu: "Kopš 15 gadu vecuma līdz šim brīdim – cik bieži kāds ir piespiedis jūs veikt dzimumaktu, turot jūs lejpurvērstā pozīcijā vai kādā veidā nodarot jums sāpes?"

Vairākās ES jurisdikcijās izvarošanas juridiskā definīcija ir plašāka, ietverot ne tikai priekšnosacījumu, ka vainīgais izmanto fizisku spēku. Šādā gadījumā izvarošanas mērogi ES varētu pārsniegt 5 %. Daži no izvarošanas incidentiem var izrietēt arī no sieviešu atbildēm uz citu apsekojuma jautājumu: "Kopš 15 gadu vecuma līdz šim brīdim – cik bieži kāds ir licis jums iesaistīties jebkāda veida seksuālās darbības, kad jūs to nevēlējāties vai arī jums nebija iespējas atteikties?"

Apsekojuma rezultāti attiecībā uz izvarošanu ir jāskata kopā ar konstatējumiem attiecībā uz citiem apsekojuma jautājumiem par seksuālu vardarbību. FRA apsekojumā sievietēm tika vaicāts par to pieredzi attiecībā uz četriem seksuālas vardarbības veidiem. Sievietes spēja norādīt, kuras vardarbības veidus viņas ir piedzīvojušas, ja tādi ir. Turpmāk redzami rezultāti par sieviešu seksuālās vardarbības pieredzi kopš 15 gadu vecuma:

- ▶ 5 % sieviešu ir piespiestas veikt dzimumaktu;
- ▶ 6 % sieviešu norāda, ka kāds ir mēģinājis viņas piespiest veikt dzimumaktu;
- ▶ 6 % sieviešu apgalvo, ka kāds ir mēģinājis piespiest viņas iesaistīties seksuālās darbības, kad viņas to nevēlējās vai kad viņām nebija iespēju atteikties;
- ▶ 6 % sieviešu ir piekritušas iesaistīties seksuālās darbības tāpēc, ka baidījušās par to, kas varētu notikt atteikuma gadījumā.

- Viena no 10 tām sievietēm, kuras apgalvo, ka piedzīvojušas seksuālu vardarbību ar citām personām, kas nav viņu partneri, detalizēti raksturojot *pašu nopietnāko* piedzīvoto seksuālas vardarbības incidentu, norāda, ka incidentos bijuši iesaistīti vairāki vainīgi.
- Kaut arī lielākajā daļā gadījumu iepriekšējā partnera vardarbība ir notikusi attiecību laikā, viena no sešām (16 %) sievietēm, kura cietusi no iepriekšējā partnera vardarbības, saskārusies ar vardarbību arī pēc attiecību beigām.

Atkārtoti seksuālas vardarbības incidenti

Vairāk nekā puse sieviešu, kuras izvarojusi to pašreizējie partneri vai kuru pašreizējais partneris ir mēģinājis viņas izvarot vai likt piedalīties seksuālās darbībās, no kurām viņām nebija iespējas atteikties, ir piedzīvojušas vairāk nekā vienu seksuālas vardarbības incidentu. Izvarošanas gadījumā aptuveni 31 % cietušo ir piedzīvojušas sešus vai vairāk incidentus ar to pašreizējiem partneriem.

Rezultāti, kuri attiecas uz iepriekšējo partneru seksuālu vardarbību, liecina par līdzīgu modeli. Atkarībā no seksuālas vardarbības veida viena trešā līdz viena ceturtda daļa cietušo ir piedzīvojušas vairāk nekā vienu incidentu.

Vardarbība grūtniecības laikā

42 % sieviešu, kuras piedzīvojušas iepriekšējo partneru vardarbību un kurām bijusi grūtniecība šo attiecību laikā, ir piedzīvojušas šā iepriekšējo partneru vardarbību arī grūtniecības laikā. Salīdzinājumam – 20 % sieviešu, kuras piedzīvojušas pašreizējo partneru vardarbību, ir piedzīvojušas šo pašu partneru vardarbību arī grūtniecības laikā. Šo skaitļu atšķirības var atspoguļot to, ka sievietēm ir mazāk iespēju vai tās nevēlas intervijās apliecināt pašreizējā partnera vardarbību, lai gan šim pieņēmumam vajadzīga papildu izpēte.

Sīkāk par citas personas, kas nav partneris, vardarbību

Sīkāk par intīmā partnera vardarbību

- Viena trešdaļa sieviešu (34 %), kuras cietušas no iepriekšējā partnera fiziskas vardarbības, ir piedzīvojušas četrus vai vairākus atšķirīgus fiziskās vardarbības veidus.
- 67 % sieviešu, kuras piedzīvojušas citu personu, kas nav to partneri, veiktu *fizisku* vardarbību, apgalvo, ka vainīgie bija vīrieši, bet 7 % cietušo apgalvo, ka vainīgie bijuši abu dzimumu pārstāvji – gan vīrieši, gan sievietes. Saistībā ar seksuālu vardarbību 97 % sieviešu apgalvo, ka vainīgie bijuši vīrieši (3. tabula).

3. tabula. Kopš 15 gadu vecuma piedzīvotā fiziskā vai seksuālā vardarbībā vainīgo dzimums gadījumā, ja vainīgais bijusi kāda cita persona, nevis pašreizējais vai iepriekšējais partneris, ES 28 (%)

	Fiziska vardarbība	Seksuāla vardarbība
Vīrietis	67	97
Sieviete	26	2
Abi	7	0
Nav atbildes	1	0
N	7,207	2,296

Avots: Ar dzimumu saistītai vardarbībai pret sievietēm veltītā FRA apsekojuma datu kopa, 2012. gads

2.2. Vardarbības sekas

Vardarbības ietekme uz cietušo

- ▶ Runājot par pašu nopietnāko seksuālās vardarbības incidentu, sievietes apgalvo, ka viņu emocionālā reakcija tajā brīdī bija galvenokārt bailes, dusmas un kauns par to, kas ar viņām noticis. Sievietes, kuras piedzīvoja seksuālu vardarbību ar personām, kuras nebija viņu partneri, norāda arī uz augstu šoka līmeni.
- ▶ Attiecībā uz vardarbības psiholoģiskajām sekām ilgtermiņā (sk. 4. tabulu) – partneru vai citu personu vardarbības dēļ cietušās sievietes piedzīvoja pašapziņas zudumu, un notikušais lika viņām justies neaizsargātām un nemierīgām.
- ▶ Seksuālā vardarbībā cietušās sievietes norāda, ka bieži vien viņas piedzīvo lielāku skaitu psiholoģisko seku.
- ▶ Lielāka iespējamība piedzīvot dažādas ilgtermiņa psiholoģiskas sekas ir tām sievietēm, kuras piedzīvojušas vardarbību attiecībā ar saviem partneriem, nekā tām sievietēm, kuru vardarbības incidentos vainīgie bijušas citas personas, kas nav to partneri. Tas var atspoguļot ne tikai reakciju uz pašu nopietnāko partnera vardarbības incidentu, par kuru vai cāts apsekojumā, bet arī to, ka partnera vardarbībai ir lielāka iespējamība ietvert vairākus incidentus ilgākā laika periodā.

4. tabula. Paša nopietnākā vardarbības incidenta, kas piedzīvots kopš 15 gadu vecuma, ilgtermiņa psiholoģiskās sekas, pēc vardarbības un vainīgā veida (%) ^(a)^(b)

	Jebkurš partneris (pašreizējais un/vai iepriekšējais)		Cita persona, kas nav partneris	
	Fiziska vardarbība	Seksuāla vardarbība	Fiziska vardarbība	Seksuāla vardarbība
Psiholoģisko seku veids				
Depresija	20	35	8	23
Nemiers	32	45	23	37
Panikas lēkmes	12	21	8	19
Pašapziņas zudums	31	50	17	40
Neaizsargātības sajūta	30	48	24	47
Miega traucējumi	23	41	13	29
Koncentrēšanās grūtības	12	21	7	16
Attiecību sarežģījumi	24	43	9	31
Cits	3	5	4	4
Atlasīto kategoriju skaits				
Neviena	28	9	43	16
1	26	21	28	25
2–3	27	31	19	35
4 vai vairāk	17	38	8	24
Nav atbildes	2	(1)	2	1
n	5,415	1,863	4,237	1,847

Piezīmes. ^(a) Respondenti varēja sniegt vairākas atbildes, līdz ar to kategoriju skaits var sasniegt vairāk nekā 100 %.

^(b) Rezultāti, kas balstīti uz nelielu skaitu atbilžu, ir statistiski mazāk uzticami, tāpēc apsvērumi, kas balstīti uz mazāk nekā 30 atbildēm, ir likti iekavās, bet apsvērumi, kas balstīti uz mazāk nekā piecām atbildēm, nav parādīti (apzīmēti ar “–”).

Avots: Ar dzimumu saistītai vardarbībai pret sievietēm veltītā FRA apsekojuma datu kopa, 2012. gads

Sazināšanās ar policiju un citiem dienestiem

- Viena trešdaļa sieviešu, kas cietušas no partneru vardarbības (33 %), un viena ceturtdaļa sieviešu, kas piedzīvojušas vardarbību no citām personām, kuras nebija to partneri (26 %), pēc paša nopietnākā vardarbības incidenta sazinājās vai nu ar policiju, vai kādu citu organizāciju, piemēram, cietušo atbalsta organizāciju. Augstāks ziņošanas līmenis saistībā ar partnera vardarbību var atspoguļot kopējo situāciju, proti, ka sievietes jau ir piedzīvojušas attiecībās vairākus vardarbības incidentus, pirms beidzot izlemj ziņot par pašu nopietnāko incidentu, tā cenšoties apturēt vardarbības atkārtošanās vai saasināšanos, savukārt vardarbības incidentiem, kuros iesaistītas citas personas, kas nav sieviešu partneri, ir lielāka iespējamība ietvert atsevišķus incidentus ar mazāku atkārtošanās risku. 5. tabulā sniegta informācija saistībā ar sazināšanos vai nesazināšanos ar dienestiem atkarībā no vainīgā un vardarbības veida.
- Kopumā 14 % gadījumu cietušās sievietes ziņoja policijai par pašiem nopietnākajiem partneru vardarbības incidentiem un 13% gadījumu – par nopietnākajiem vardarbības incidentiem ar citām personām, kuri nebija to partneri.

- Aptuveni vienai ceturtajai daļai cietušo kauna un neveiklības sajūta par piedzīvoto bija iemesls, kā dēļ sievietes neziņoja par policijai, ne kādai citai organizācijai par pašiem nopietnākajiem seksuālas vardarbības incidentiem ar partneriem vai citām personām, kuras nebija to partneri.

Cietušo neievērotās vajadzības

- Atbildot uz jautājumu – kāda veida palīdzība būtu noderīga, sievietes norāda, ka pēc paša nopietnākā vardarbības incidenta, pirmkārt un galvenokārt, viņas vēlējas, lai būtu kāds, ar kuru aprunāties, un saņemt atbalstu (33–54 % atkarībā no vardarbības un vainīgā veida), kam seko aizsardzība (12–25 %) un cita veida praktiska palīdzība (13–21 %).

Vardarbības pārdzīvošana

- Lielākā daļa cietušo (57–60 % atkarībā no vardarbības un vainīgā veida) ir dalījušās ar kādu savos pārdzīvojumos saistībā ar pašu nopietnāko vardarbības incidentu (5. tabula). Aptuveni viena trešdaļa sieviešu, kas cietušas no partnera vardarbības (35 %), saņēma ģimenes un draugu atbalstu, kas palīdzēja pārdzīvot notikušo vardarbību.

5. tabula. Sazināšanās ar dienestiem un runāšana ar citiem cilvēkiem par pašu nopietnāko, kopš 15 gadu vecuma piedzīvoto vardarbības incidentu, pēc vardarbības un vainīgā veida (%) ^(e)

	Jebkurš partneris (pašreizējais un/vai iepriekšējais)		Cita persona, kas nav partneris	
	Fiziska vardarbība	Seksuāla vardarbība	Fiziska vardarbība	Seksuāla vardarbība
Respondente sazinājās ar policiju vai citiem dienestiem	31	39	24	30
Runāja par to ar kādu citu	36	28	44	37
Nerunāja par to ne ar vienu	32	32	31	33
Nav atbildes	1	(0)	1	1
N	5,415	1,863	4,237	1,847

Piezīme. ^(e) Rezultāti, kas balstīti uz nelielu skaitu atbilžu, ir statistiski mazāk uzticami, tāpēc apsvērumi, kas balstīti uz mazāk nekā 30 atbildēm, ir likti iekavās, bet apsvērumi, kas balstīti uz mazāk nekā piecām atbildēm, nav parādīti (apzīmēti ar “-”).

Avots: Ar dzimumu saistītai vardarbībai pret sievietēm veltītā FRA apsekojuma datu kopa, 2012. gads

2.3. Partnera psiholoģiskā vardarbība

- ▶ Viena no trim sievietēm (32 %) ir piedzīvojusi psiholoģiski vardarbīgu uzvedību attiecībās ar intīmo partneri — pašreizējo vai iepriekšējo. Tā izpaužas kā sievietes publiska vai privāta noniecināšana vai pazemošana; aizlieguma sievietei iziet no mājas vai viņas ieslēgšana mājās; sievietes piespiešana skatīties pornogrāfiskus materiālus pret viņas gribu; iebaidīšana vai tīša iebiedēšana; draudēšana ar vardarbību vai draudēšana nodarīt pāri kādai sievietei tuvai personai.
- ▶ Kopumā 43 % sieviešu ir piedzīvojušas kāda veida intīmā partnera veiktu psiholoģisko vardarbību (2.a attēls). Tas var ietvert psiholoģiski vardarbīgu uzvedību un tādus citus psiholoģiskās vardarbības veidus kā kontrolējošu uzvedību (piemēram, cenšanos nepieļaut sievietes tikšanos ar viņas draugiem vai ģimenes un radnieku apmeklēšanu), ekonomisko vardarbību (aizliegšanu sievietei strādāt algotu darbu ārpus mājas) un šantāžu (6. tabula).
- ▶ Visbiežākie psiholoģiskās vardarbības veidi ir sievietes privāta noniecināšana vai pazemošana, uzstājīga vēlme zināt, kur sieviete atrodas, kas jau pārsniedz samērīgu bažīšanos, un sadusmošanos, ja sieviete runā ar citu vīrieti. Viena no četrām sievietēm intīmajās attiecībās ir pieredzējusi visus minētos psiholoģiskās vardarbības veidus.
- ▶ Aptuveni 5 % sieviešu pašreizējās attiecībās ir saskārušās ar ekonomisko vardarbību, un 13 % sieviešu ir pieredzējušas kāda veida ekonomisko vardarbību iepriekšējās attiecībās. Tā izpaužas kā liegšana sievietei pieņemt neatkarīgus lēmumus saistībā ar ģimenes finansēm vai aizliegums strādāt algotu darbu ārpus mājas.

2. ierāmētais teksts. Kas apsekojumā tika vaicāts — psiholoģiskā vardarbība

Cik bieži jūsu pašreizējais partneris ir... / Vai kāds no iepriekšējiem partneriem jebkad ir...

- centies atturēt jūs no tikšanās ar jūsu draugiem?
- centies ierobežot jūsu kontaktus ar ģimeni vai radniekiem?
- tik ļoti uzstājīgi centies noskaidrot, kur jūs atrodaties, ka tas jau pārsniedz samērīgu bažīšanos?
- kļuvis dusmīgs, ja jūs sarunājaties ar citu vīrieti (vai citu sievieti, ja partneris ir sieviete)?
- kļuvis aizdomīgs par jūsu iespējamu neuzticību?
- liedzis jums pieņemt lēmumus, kas skar ģimenes finanses, un patstāvīgi iepirkties?
- aizliedzis jums strādāt algotu darbu ārpus mājas?
- aizliedzis jums atstāt mājas, atņemot automašīnas atslēgas vai ieslēdzot jūs?

Cik bieži jūsu pašreizējais partneris ir... / Vai kāds no iepriekšējiem partneriem jebkad ir...

- noniecinājis vai pazemojis jūs citu cilvēku priekšā?
- noniecinājis vai pazemojis jūs privāti?
- veicis attiecīgas darbības, lai iebaidītu vai tīši iebiedētu jūs, piemēram, kļudzot vai sviežot priekšmetus?
- licis jums aplūkot vai skatīties pornogrāfiskus materiālus pret jūsu gribu?
- draudējis nošķirt jūs no bērniem?
- draudējis nodarīt pāri jūsu bērniem?
- nodarījis pāri jūsu bērniem?
- draudējis nodarīt pāri vai nogalināt kādu jums tuvu personu?

Cik bieži kas tamlīdzīgs noticis ar jums? Vai jūsu pašreizējais partneris/jebkurš no iepriekšējiem partneriem ir...

- draudējis jums ar fizisku ietekmēšanu?

6. tabula. Partnera psiholoģiskā vardarbība, pēc vardarbības veida un partnera veida (%) ^(a)

	Pašreizējais partneris ^(b)	Iepriekšējais partneris ^(c)	Jebkurš no partneriem (pašreizējais un/vai iepriekšējais) ^(d)
Kontrolējoša uzvedība	16	40	35
Ekonomiskā vardarbība	5	13	12
Vardarbīga uzvedība	15	37	32
Šantažēšana ar bērniem/vardarbība pret bērniem	2	14	8
Jebkāda psiholoģiska vardarbība	23	48	43

Piezīmes. ^(a) Attiecībā uz pašreizējiem partneriem – procentuālais daudzums attiecas uz sievietēm, kuras apgalvo, ka attiecību laikā vismaz dažreiz piedzīvojušas konkrēta veida psiholoģisko vardarbību. Iepriekšējo partneru gadījumā – apsekojumā tika vaicāts, vai respondentes jebkad ir piedzīvojušas visus psiholoģiskās vardarbības veidus attiecībās ar kādu no iepriekšējiem partneriem. Aile "Jebkurš no partneriem" attiecas uz šo abu nosacījumu kombināciju, tas ir, sievietēm, kuras pašreizējo attiecību laikā vismaz dažreiz piedzīvojušas psiholoģisko vardarbību vai jebkad attiecībās ar kādu no iepriekšējiem partneriem.

^(b) Pamatojoties uz visu to sieviešu atbildēm, kurām pašreiz ir partneris, tas ir, kuras intervēšanas laikā ir bijušas precējušās, dzīvojušas kopā ar kādu neregistrētā laulībā vai iesaistījušās attiecībās (n = 30,675), izņemot punktu par šantažēšanu ar bērniem/vardarbību pret bērniem, kas balstīts uz to sieviešu atbildēm, kurām šobrīd ir partneris un kuru aprūpē ir vai ir bijuši bērni (n = 24,770).

^(c) Pamatojoties uz visu to sieviešu atbildēm, kurām iepriekš ir bijis partneris, tas ir, kuras agrāk vismaz vienreiz ir bijušas precējušās, dzīvojušas kopā ar kādu neregistrētā laulībā vai iesaistījušās attiecībās (n = 25,870), izņemot punktu par šantažēšanu ar bērniem/vardarbību pret bērniem, kas balstīts uz to sieviešu atbildēm, kurām iepriekš ir bijis partneris un kuru aprūpē ir vai ir bijuši bērni (n = 14,469).

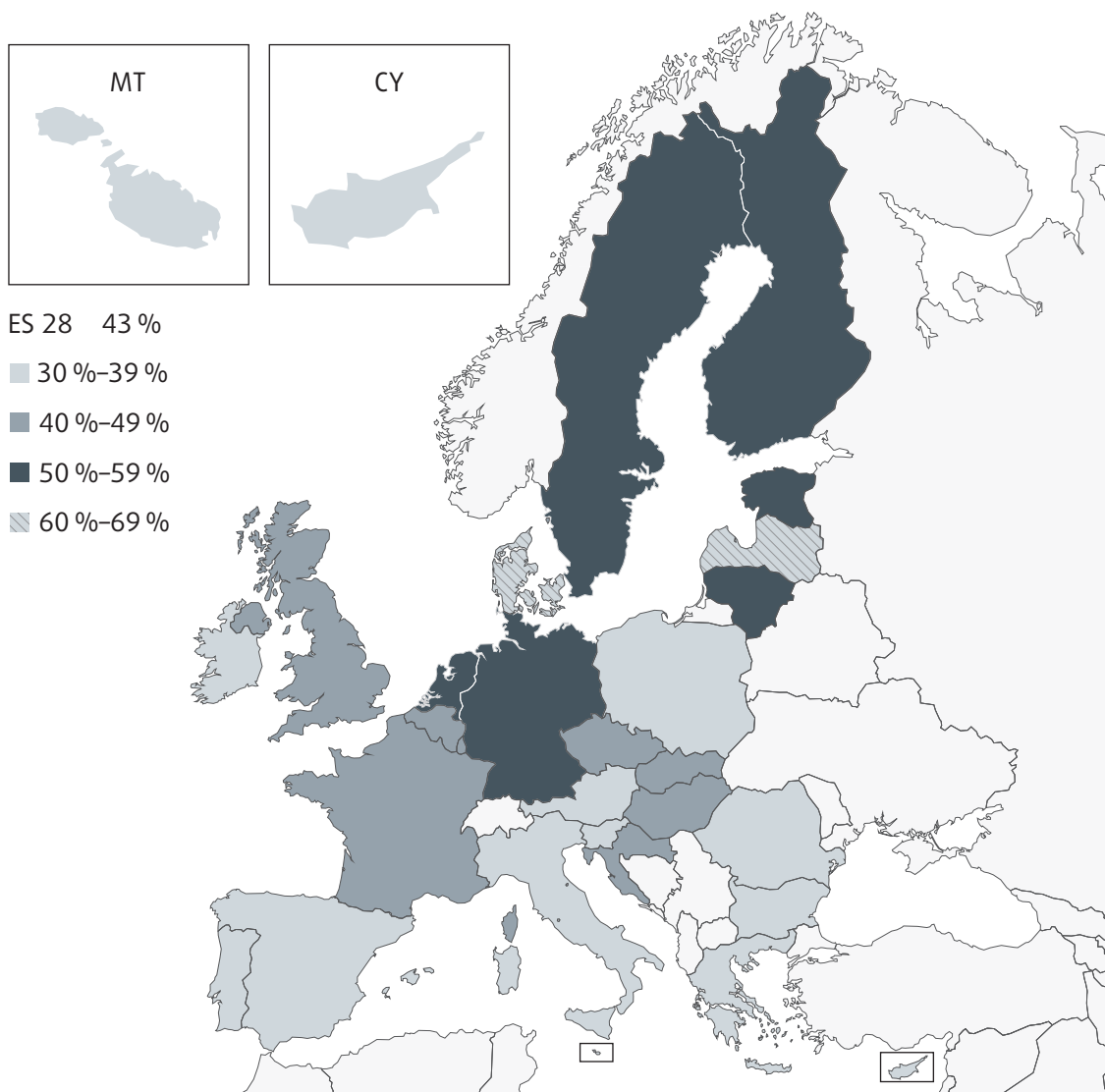
^(d) Pamatojoties uz visu to sieviešu atbildēm, kuras intervēšanas laikā vai jebkad iepriekš ir bijušas precējušās, dzīvojušas kopā ar kādu neregistrētā laulībā vai iesaistījušās attiecībās (n = 40,192), izņemot punktu par šantažēšanu ar bērniem/vardarbību pret bērniem, kas balstīts uz to sieviešu atbildēm, kurām pašreiz ir vai iepriekš ir bijis partneris un kuru aprūpē ir vai ir bijuši bērni (n = 31,418).

Avots: Ar dzimumu saistītai vardarbībai pret sievietēm veltītā FRA apsekojuma datu kopa, 2012. gads

- ▶ 7 % sieviešu, kurām pašlaik ir attiecības, ir piedzīvojušas četrus vai vairākus psiholoģiskās vardarbības veidus attiecībās ar pašreizējo partneri (2.b attēls).
- ▶ Lielākā daļa sieviešu, kuras piedzīvojušas vairākus (četrus vai vairāk) psiholoģiskās vardarbības veidus, apsekojumā norāda arī, ka viņu pašreizējie partneri ir bijuši pret viņām fiziski un/vai seksuāli vardarbīgi.
- ▶ Psiholoģiskas vardarbības iespējamība sievietes pašreizējās attiecībās palielinās līdz ar viņas partnera alkohola lietošanas pieaugumu. Jo biežāk partneris lieto alkoholu tik daudz, kamēr piedzēras, jo biežāk attiecībās izpaužas psiholoģiskā vardarbība.

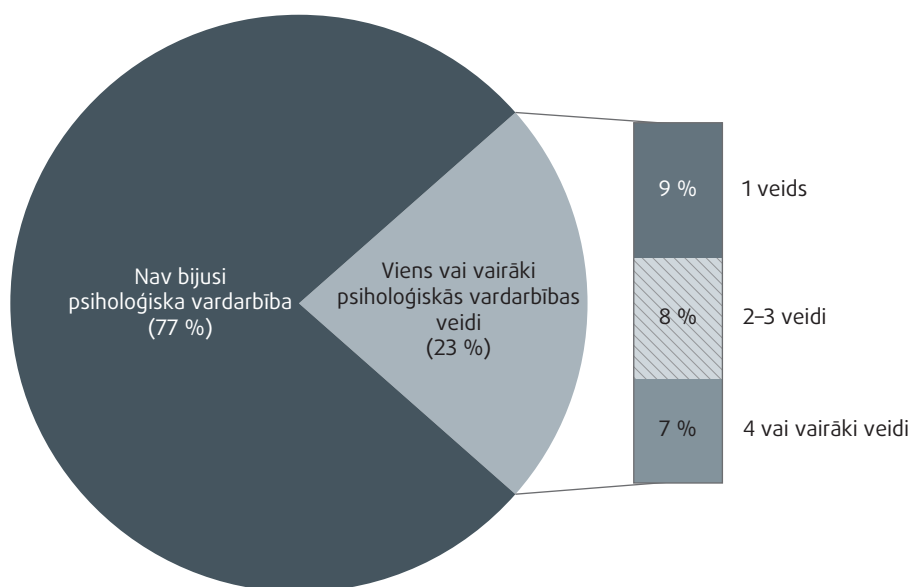

2.a attēls. Partnera psiholoģiska vardarbība, kas piedzīvota kopš 15 gadu vecuma, ES 28 (%)

Avots: Ar dzimumu saistītai vardarbībai pret sievietēm veltītā FRA apsekojuma datu kopa, 2012. gads

2.b attēls. Pašreizējā partnera psiholoģiskā vardarbība, kas piedzīvota attiecībās, un piedzīvotās psiholoģiskās vardarbības dažādo veidu skaits, ES 28 (%)^(a)^(b)

Piezīmes. ^(a) Pamatojoties uz visu to respondentu atbildēm, kurām pašreiz ir partneris (n = 30,675).

^(b) Izvērtējot atsevišķi, kategoriju "1 veids", "2-3 veidi" un "4 vai vairāki veidi" kopsumma veido 24 %, lai gan kopumā 23 % sievietes ir piedzīvojušas vienu vai vairākus psiholoģiskās vardarbības veidus. Šī atšķirība rodas noapaļošanas dēļ.

Avots: Ar dzimumu saistītai vardarbībai pret sievietēm veltītā FRA apsekojuma datu kopa, 2012. gads

2.4. Vajāšana

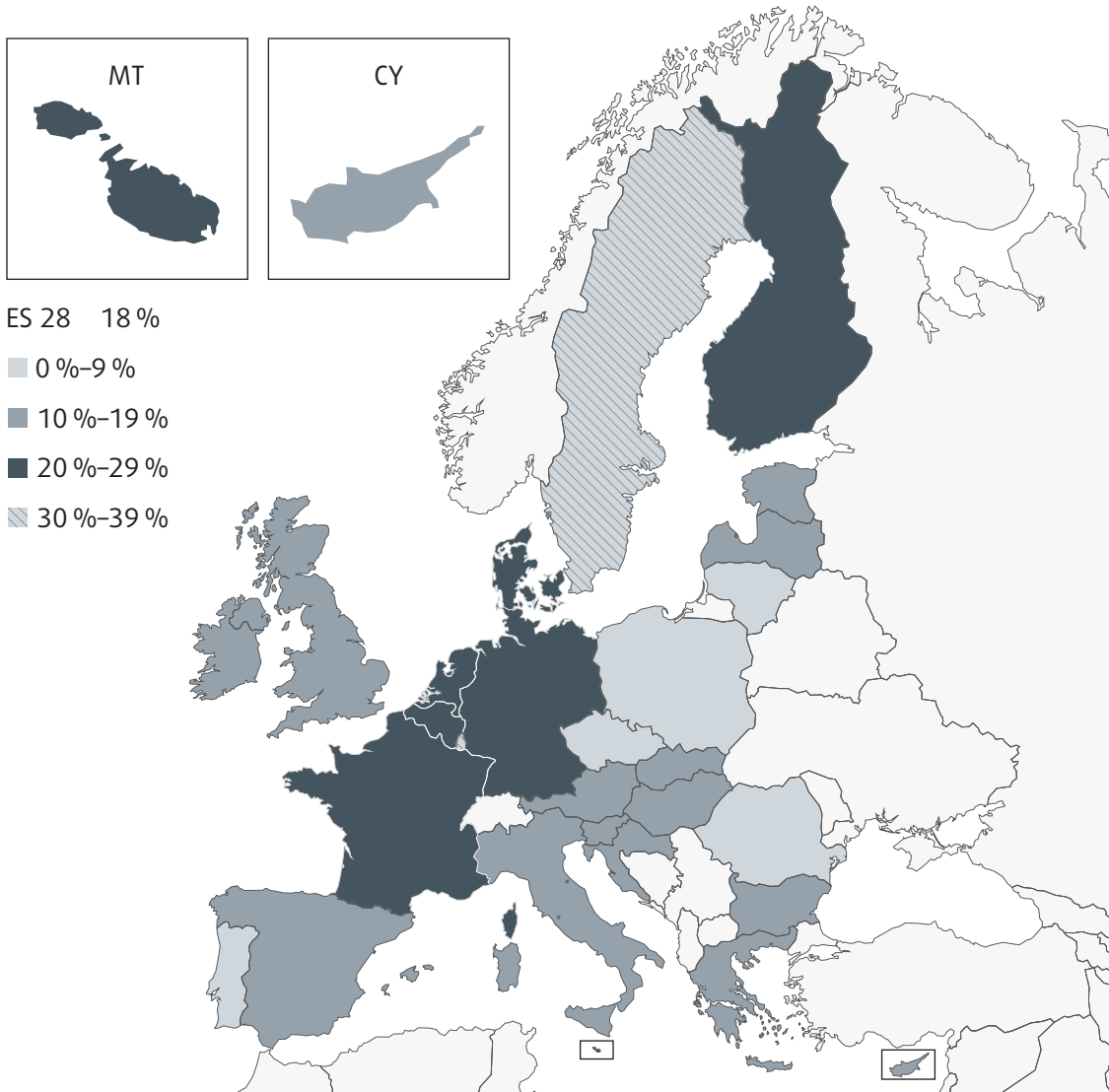
- ▶ 18 % sieviešu ES 28 valstīs kopš 15 gadu vecuma ir saskārušās ar vajāšanu (3.a attēls), un 5 % sieviešu ir piedzīvojušas vajāšanu pēdējo 12 mēnešu laikā pirms apsekojuma intervijām. Tas atbilst aptuveni deviņiem miljoniem sieviešu ES 28 valstīs, kuras piedzīvojušas vajāšanu pēdējo 12 mēnešu laikā.
- ▶ Aptuveni 14 % sieviešu ir atkārtoti saņēmušas aizskarošus vai draudīgus ziņojumus vai tālruņa zvanus no vienas un tās pašas personas, un 8 % sieviešu ir piedzīvojušas sekošanu vai situāciju, kad kāds uzturas to māju vai darbavietu tuvumā. 3 % no visām apsekotajām sievietēm ir pieredzējušas vajāšanu, kurā iesaistītā persona atkārtoti nodara kaitējumu sievietes īpašumam.
- ▶ Viena no 10 sievietēm (9 %) ir piedzīvojusi iepriekšējā partnera veiktu vajāšanu (3.b attēls).

3. ierāmētais teksts. Kas apsekojumā tika vaicāts – vajāšana

Jums var būt gadījies piedzīvot situāciju, kad viena un tā pati persona ir atkārtoti bijusi agresīva vai draudējusi jums. Saistībā ar turpmākajiem jautājumiem es gribētu jūs lūgt padomāt gan par jūsu iepriekšējiem partneriem, gan pašreizējo partneri, kā arī citām personām. Vai – kopš 15 gadu vecuma līdz šim brīdim/pēdējo 12 mēnešu laikā – viena un tā pati persona ir atkārtoti veikusi attiecībā uz jums vienu vai vairākas no turpmāk minētajām darbībām.

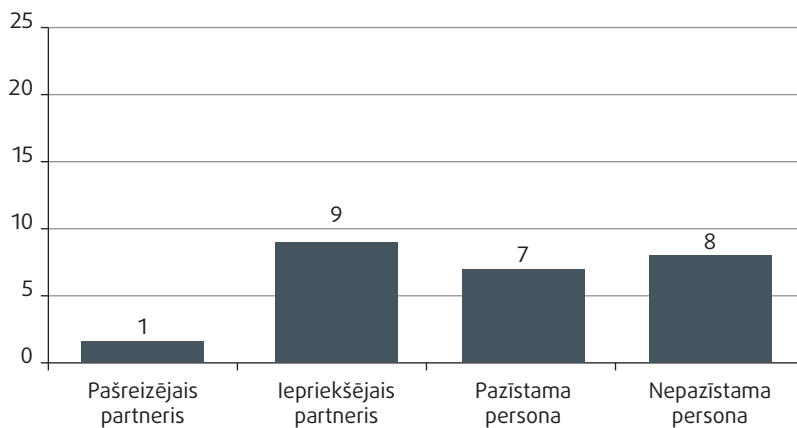
- Sūtījusi jums aizskarošus vai draudīgus e-pastus, īsziņas (SMS) vai pastāvīgus ziņojumus?
- Sūtījusi jums vēstules vai kartītes, kuras jums šķitušas aizskarošas vai draudīgas?
- Veikusi uzstājīgus, draudīgus vai klusējošus tālruņa zvanus?
- Ievietojusi internetā jūsu aizskarošus komentārus?
- Publicējusi internetā vai ar mobilā tālruņa starpniecību intīmas fotogrāfijas vai video, kurā esat redzama jūs?
- Uzturējies vai gaidījusi jūs ārpus jūsu mājām, darbavietas vai izglītības iestādes bez pamatota iemesla?
- Apzināti sekojusi jums?
- Apzināti bojājusi jūsu īpašumu?

3.a attēls. Vajāšanas izplatība, sieviešu pieredze kopš 15 gadu vecuma, ES 28 (%)

Piezīme. Pamatojoties uz visu respondentu atbildēm (N = 42,002).
 Avots: Ar dzimumu saistītai vardarbībai pret sievietēm veltītā FRA apsekojuma datu kopa, 2012. gads

3.b attēls. Vajāšanas pieredze kopš 15 gadu vecuma, pēc vainīgā veida (%)

Piezīmes. Pašreizējais partneris n = 31,007; iepriekšējais partneris n = 25,936; pazīstama persona N = 42,002; nepazīstama persona N = 42,002.
 Pamatojoties uz incidentiem, kurus sievietes piedzīvojušas, viņas varētu norādīt arī vairākus vainīgos.
 Avots: Ar dzimumu saistītai vardarbībai pret sievietēm veltītā FRA apsekojuma datu kopa, 2012. gads

- Kibervajāšana – vajāšana, izmantojot e-pasu, īsziņas vai internetu, – īpaši skar gadus jaunas sievietes. Četri procenti visu 18–29 gadus veco sieviešu – jeb 1,5 miljoni – ES 28 valstīs ir saskārušās ar kibervajāšanu pēdējo 12 mēnešu laikā pirms intervijām salīdzinājumā ar 0,3 % sieviešu, kuras ir 60 gadus vecas vai vecākas ⁽²⁾
- Viena no piecām (21 %) sievietēm, kuras cietušas no vajāšanas, ir piedzīvojusi vajāšanu, kas ilgusi vairāk nekā divus gadus.
- Vienai no piecām (23 %) sievietēm, kuras cietušas no vajāšanas, pēc nopietnākā vajāšanas incidenta ir nācies mainīt tālruņa numuru vai e-pasta adresi.
- Trīs ceturtdaļas vajāšanas gadījumu (74 %) nekad nav nonākuši policijas uzmanības lokā, lai gan to vidū ir nopietnākie vajāšanas gadījumi, kurus respondentēs norādījušas apsekojumā.

2.5. Seksuāla uzmākšanās

Pētījumi liecina, ka indivīdiem ir atšķirīga izpratne par to, kas ir "seksuāla uzmākšanās". Uzvedības subjektīvās nozīmes atšķirības arī atspoguļo sociālās un kultūras vērtības, normas un attieksmi attiecībā uz dzimumu lomām un dzimumu atbilstošu mijiedarbību.

- Atkarībā no seksuālas uzmākšanās dažādo veidu skaita, par ko vaicāts apsekojumā, aptuveni 83 miljoni līdz 102 miljoni sieviešu (45 % līdz 55 % sieviešu) ES 28 valstīs ir piedzīvojušas seksuālu uzmākšanos kopš 15 gadu vecuma.
- Aptuveni 24 miljoni līdz 39 miljoni sieviešu (13 % līdz 21 %) ES 28 valstīs ir piedzīvojušas seksuālu uzmākšanos tikai pēdējo 12 mēnešu laikā pirms intervijām.

Seksuālas uzmākšanās vispārējā izplatība

- Pamatojoties uz visām 11 pozīcijām, kas izmantotas apsekojumā seksuālas uzmākšanās izvērtēšanai (sk. šo pozīciju sarakstu 4. ierāmētajā tekstā), puse sieviešu (55 %) ES kopš 15 gadu vecuma vismaz vienreiz ir piedzīvojusi seksuālu uzmākšanos, un viena no piecām sievietēm (21 %) to piedzīvojusi pēdējo 12 mēnešu laikā pirms intervijām (4. attēls).

4. ierāmētais teksts. Kas apsekojumā tika vaicāts – seksuāla uzmākšanās

Daži jautājumi par iespējamu sievietes pieredzi. Dažreiz jums var būt gadījies sastapties ar cilvēkiem, kas rīkojas attiecībā uz jums tādā veidā, kas jums šķiet nevēlams un aizskarošs. Cik bieži jūs esat piedzīvojusi kādu no turpmāk minētajām situācijām? Cik bieži tas ir noticis pēdējo 12 mēnešu laikā?

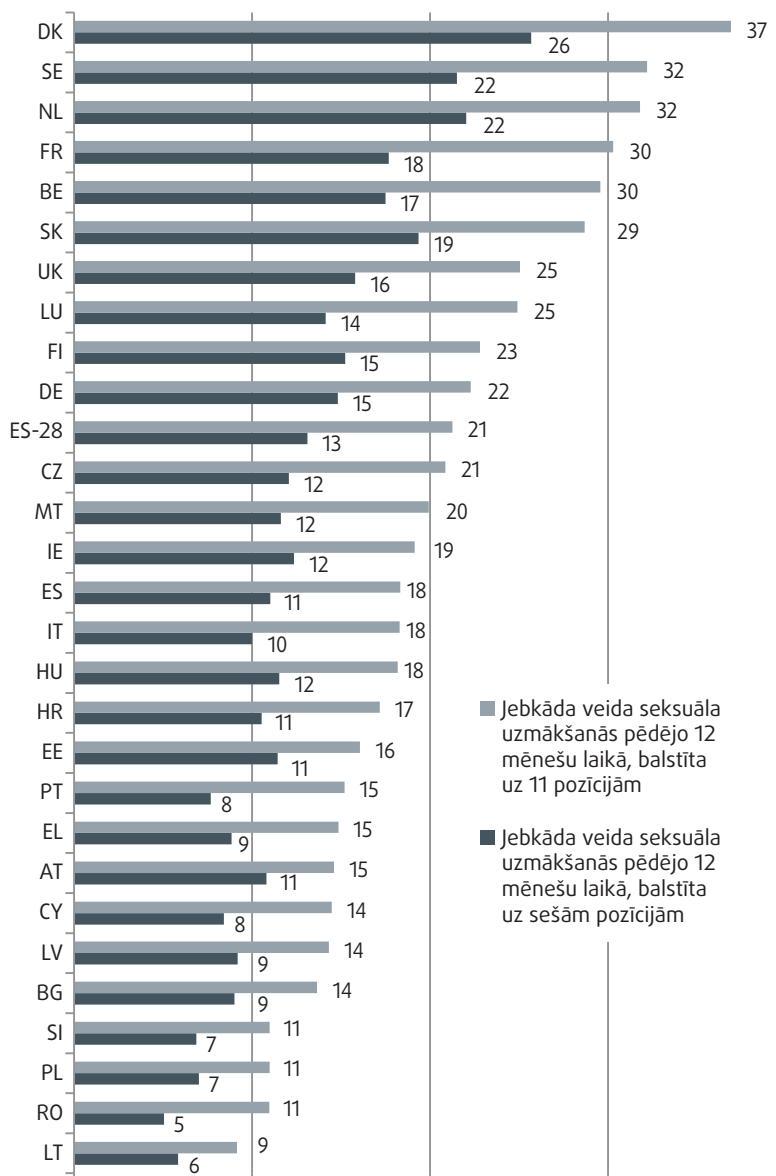
- *Nevēlami pieskārieni, apskāvienu vai skūpstī? (*)*
- *Seksuāli divdomīgi komentāri vai jokī, kas jums šķita aizskaroši? (*)*
- *Nepiedienīgi ielūgumi doties uz tikšanos?*
- *Uzbāzīgi jautājumi par jūsu privāto dzīvi, kas jums šķita aizskaroši?*
- *Uzbāzīgi komentāri par jūsu ārējo izskatu, kas jums šķita aizskaroši?*
- *Nepiedienīga skatīšanās vai lūrēšana uz jums, kas jums lika justies apdraudētai?*
- *Kāds sūtīja vai rādīja jums seksuāla rakstura attēlus, fotogrāfijas vai dāvanas, kas jums šķita aizskarošas? (*)*
- *Kāds jums piedauzīgā veidā demonstrēja sevi? (*)*
- *Kāds lika jums skatīties vai aplūkot pornogrāfiskus materiālus pret jūsu gribu? (*)*
- *Nevēlami seksuāla rakstura e-pasti vai īsziņas, kas jums šķita aizskarošas? (*)*
- *Neatbilstoši piedāvājumi tādās sociālo tīklu vietnēs kā Facebook vai interneta tērzēšanas istabās, kas jums šķita aizskarošas?*

Zvaigznīte (*) norāda uz sešām pozīcijām, kuras var uzskatīt par visnopietnākajām (no saraksta ar pavisam 11 pozīcijām, par kurām uzdoti jautājumi). Rezultāti šīm sešām pozīcijām ir analizēti atsevišķi, lai izvērtētu pozīciju atlases ietekmi, ciktāl tā attiecas uz seksuālas uzmākšanās mērogiem, kā izvērtēts apsekojumā.

⁽²⁾ Apsekojumā sievietes varēja norādīt, ka viņas nelieto mobilos tālruņus, e-pastu, sociālos plašsaziņas līdzekļus vai internetu kopumā. Rezultāti attiecībā uz kibervajāšanu, kā arī kiberuzmākšanos vēlāk šajā ziņojumā, ir balstīti uz to sieviešu pieredzi, kuras izmanto šos saziņas veidus. Tādējādi apsekojuma rezultāti ir pielāgojami atšķirībām starp ES dalībvalstīm tiktāl, ciktāl cilvēkiem ir piekļuve internetam un mobilo tālruņu izmantošanai.

- Skatot *tikai* sešus īpašos seksuālas uzmākšanās veidus (sk. šo īpašo sešu pozīciju sarakstu 4. ierāmētajā tekstā), kuri apsekojumā definēti kā visbīstamākie un nopietnākie attiecībā uz respondentiem: 45 % sieviešu ES ir piedzīvojušas šādus seksuālas uzmākšanās veidus vismaz vienreiz mūžā, bet 13 % sieviešu pēdējo 12 mēnešu laikā pirms intervijām.
- 32 % sieviešu, kuras piedzīvojušas seksuālu uzmākšanos vismaz vienu reizi kopš 15 gadu vecuma, kā vainīgo norāda kādu no nodarbinātības jomas – kolēģi, priekšnieku vai klientu.

4. attēls. Seksuālas uzmākšanās izplatība pēdējo 12 mēnešu laikā pirms apsekojuma, balstoties uz pilnajām un īsajām pozīciju kopām, atbilstoši kurām izvērtē seksuālu uzmākšanos, pēc ES dalībvalstīm (%) ^(a)^(b)^(c)

Piezīmes. ^(a) No visu respondenšu atbildēm (N = 42,002).

^(b) Pilnā kopa ietver visas 11 pozīcijas, kas aptaujā izmantotas seksuālas uzmākšanās izvērtēšanai (sk. 4. ierāmēto tekstu).

^(c) Īsā kopa ietver šādas sešas pozīcijas: "Nevēlami pieskārieni, apskāvienu vai skūpstī", "Seksuāli divdomīgi komentāri vai jokī, kas lika jums justies aizvainotai", "Kāds jums piedāvāja veidā demonstrēja sevi", "Seksuāla rakstura e-pasti vai SMS ziņas, kas jums šķita aizskarošas", "Kāds jums sūtīja vai rādīja seksuāla rakstura attēlus, fotogrāfijas vai dāvanas, kas "jums šķita aizskarošas", "Kāds lika jums skatīties vai aplūkot pornogrāfiskus materiālus pret jūsu gribu".

Avots: Ar dzimumu saistītai vardarbībai pret sievietēm veltītā FRA apsekojuma datu kopa, 2012. gads

Seksuālas uzmākšanās raksturojums

Seksuāla uzmākšanās ir ļoti daudzpusīga, sākot no tādiem fiziskas izpausmes veidiem kā verbālas darbības līdz tādām neverbālam darbības veidam kā kiberuzmākšanās. Daži piemēri:

- ▶ fiziski uzmākšanās veidi – 29 % sieviešu ES 28 valstīs kopš 15 gadu vecuma ir piedzīvojušas nevēlamus pieskārienus, apskāvienus vai skūpstus;
- ▶ verbāli uzmākšanās veidi – 24 % sieviešu ir saskārušas ar seksuāliem divdomīgiem komentāriem vai jokiem, kas tām šķituši aizskaroši;
- ▶ neverbāli uzmākšanās veidi, tostarp kiberuzmākšanās – 11 % sieviešu ir saņēmušas nevēlamus, aizskarošus seksuāla rakstura e-pastus vai īsziņas, vai aizskarošus un neatbilstošus piedāvājumus sociālo tīklu vietnēs (atsaucoties uz pieredzi kopš 15 gadu vecuma).
- ▶ Saistībā ar atkārtotu viktimizāciju – viena no piecām sievietēm (19 %) vismaz divas reizes kopš 15 gadu vecuma ir piedzīvojusi nevēlamus pieskārienus, apskāvienus vai skūpstus, un 6 % sieviešu kopš 15 gadu vecuma vairāk nekā sešas reizes ir saskārušas ar šādu uzmākšanās fizisko izpausmi. Aptuveni 37 % visu viktimizēto sieviešu kopš 15 gadu vecuma ir saskārušas ar diviem vai trim dažādiem seksuālas uzmākšanās fiziskajiem veidiem, 27 % sieviešu – ar četriem līdz sešiem dažādiem veidiem un 8 % ar septiņiem vai vairāk dažādiem seksuālas uzmākšanās fiziskajiem veidiem.

Sīkāk par seksuālu uzmākšanos

- ▶ Kopumā lielāks risks piedzīvot seksuālu uzmākšanos ir sievietēm vecumā no 18 līdz 29 gadiem un 30 līdz 39 gadiem. Vairāk nekā viena no trim sievietēm (38 %) vecumā no 18 līdz 29 gadiem pēdējo 12 mēnešu laikā pirms intervijām ir saskārušas vismaz ar vienu seksuālas uzmākšanās veidu, tāpat kā aptuveni viena no četrām sievietēm (24 %) vecumā no 30 līdz 39 gadiem.
- ▶ Jaunām sievietēm vecumā no 18 līdz 29 gadiem pastāv divreiz lielāks risks kļūt par mērķauditoriju bīstamiem un aizskarošiem piedāvājumiem internetā nekā 40 līdz 49 gadus vecām sievietēm, un trīsreiz lielāks risks nekā 50 līdz 59 gadus vecām sievietēm (5. attēls).
- ▶ Ar seksuālu uzmākšanos biežāk saskaras sievietes ar augstskolas izglītību un sievietes, kas pārstāv augstākā līmeņa nodarbinātības grupas: 75 % sieviešu vadošo amatu kategorijā un 74 % sieviešu profesionālās darbības jomas kategorijā ir dzīves

laikā piedzīvojušas seksuālu uzmākšanos, salīdzinot ar 44 % sieviešu “kvalificēta darbinieka” nodarbinātības kategorijā vai 41 % sieviešu, kuras apgalvo, ka nekad nav strādājušas algotu darbu. Šāds konstatējums var izrietēt no vairākiem iemesliem, piemēram, profesionālā jomā strādājošas sievietes aktīvāk reaģē uz situācijām, kuras varētu saistīt ar seksuālu uzmākšanos, kā arī viņas ir pakļautas tādai darba videi un situācijām, kur varētu būt paaugstināts vardarbības risks.

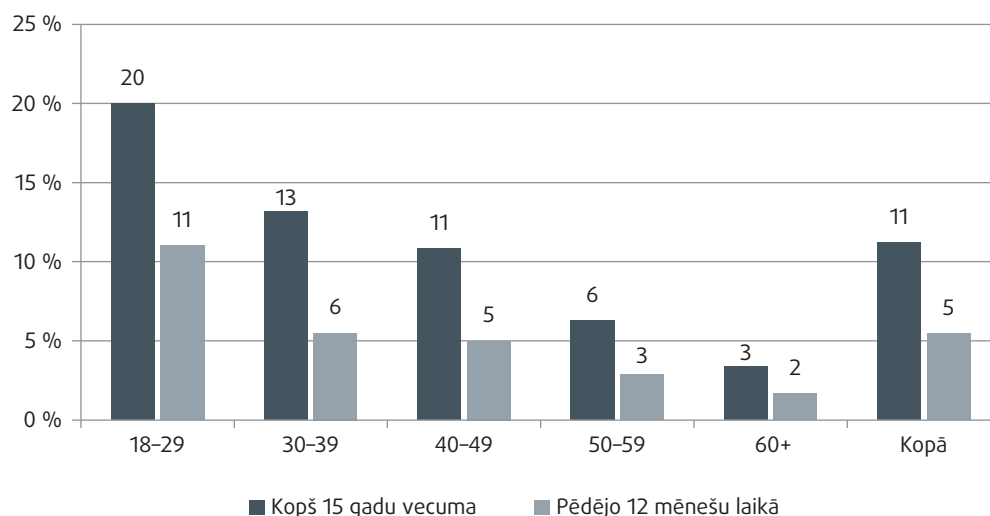
- ▶ Lielākajā daļā seksuālas uzmākšanās gadījumu kopš 15 gadu vecuma (68 %) vainīgais ir bijis kāds, ko sieviete nepazīna. Citi seksuālās uzmākšanās incidentos vainīgie bija personas, kuras sievietei bija pazīstamas (sīkāk neprecizējot) (35 %), kāds, kas saistīts ar sievietes darba vidi, piemēram, kolēģis, priekšnieks vai klients (32 %), draugs vai paziņa (31 %).
- ▶ 35 % no visām sievietēm, kuras raksturoja pašus nopietnākos seksuālas uzmākšanās incidentus, kuras tās piedzīvojušas, bija par tiem klusējušas un nebija ne ar vienu par to runājušas, 28 % par to runāja ar draugu, 24 % runāja ar kādu no ģimenes locekļiem vai radniekiem un 4 % – ar darba devēju vai priekšnieku savā darbavietā, un mazāk nekā 1 % sieviešu vērsās pie jurista, cietušo atbalsta organizācijā vai pie arodbiedrības pārstāvja.

2.6. Vardarbības pieredze bērnībā

- ▶ Kopumā, ņemot vērā fizisku, seksuālu un psiholoģisku vardarbību, 35 % sieviešu norāda, ka līdz 15 gadu vecumam viņas no pieaugušo puses piedzīvojušas vismaz vienu no trim vardarbības veidiem.
- ▶ **Seksuālas vardarbības izplatība**
12 % no visām apsekojumā aptaujātajām sievietēm norāda, ka līdz 15 gadu vecumam viņas ir piedzīvojušas kādu pieaugušā veiktu seksuālas vardarbības veidu vai incidentu. Tas atbilst aptuveni 21 miljonam sieviešu ES (7. tabula).
- ▶ **Fiziskās vardarbības izplatība**
Vidēji 27 % sieviešu ir piedzīvojušas fizisku pieaugušā veiktu vardarbību bērnībā, tas ir, pirms 15 gadu vecuma sasniegšanas.
- ▶ **Psiholoģiskās vardarbības izplatība**
Aptuveni 10 % sieviešu norāda, ka ir piedzīvojušas kādu pieaugušā ģimenes locekļa veiktu psiholoģiskās vardarbības veidu.

5. attēls. Seksuālas kibervajāšanas veidi, kas piedzīvoti kopš 15 gadu vecuma un pēdējo 12 mēnešu laikā pirms apsekojuma, pēc vecuma grupām (%) ^(a)

Piezīmes. ^(a) No visu sieviešu atbildēm, izņemot gadījumus, kur atbildes uz jautājumiem par kibernetiskajiem uzbrukumiem nebija piemērojamas ($n = 35,820$); 6084 respondentes atbildēja "nav piemērojams" uz abām pozīcijām; 98 gadījumos trūka informācijas par vecumu).

Avots: Ar dzimumu saistītai vardarbībai pret sievietēm veltītā FRA apsekojuma datu kopa, 2012. gads

5. ierāmētais teksts. Kas apsekojumā tika vaicāts – seksuālas vardarbības pieredze bērnībā

Līdz 15 gadu vecumam – cik bieži kāds pieaugušais, kurš bija 18 gadus vecs vai vecāks, veica šādas darbības, kad jūs to nevēlējāties:

- demonstrēja jums savus dzimumorgānus?
- lika jums pozēt kailai kādas personas priekšā vai fotogrāfijās, video vai tīmekļa kamerā?
- aizskāra jūsu dzimumorgānus vai krūtis pret jūsu gribu?
- piespieda jūs stāties dzimumsakaros?

6. ierāmētais teksts. Kas apsekojumā tika vaicāts – fiziskas vardarbības pieredze bērnībā

Līdz 15 gadu vecumam – cik bieži kāds pieaugušais, kurš bija 18 gadus vecs vai vecāks, veica šādas darbības attiecībā uz jums:

- iepļaukāja vai rāva aiz matiem tā, ka tas radīja sāpes?
- sita tik stipri, kas tas radīja sāpes?
- spēra tik stipri, kas tas radīja sāpes?
- ļoti stipri sita ar cietu priekšmetu, piemēram, ar žagaru, nūju vai siksnu?
- sadūra vai iegriezta ar kaut ko?

Kas apsekojumā tika vaicāts – psiholoģiskas vardarbības pieredze bērnībā

Līdz 15 gadu vecumam – cik bieži kāds no pieaugušajiem ģimenes locekļiem veica šādas darbības attiecībā uz jums:

- teica, ka jūs nemīl?
- teica, ka ir vēlējies, lai jūs nebūtu dzimis?
- draudēja jūs pamest vai izdzina jūs no ģimenes mājām?
- jebkurš pieaugušais: draudēja jums nodarīt pāri vai nogalināt?

7. tabula. Vardarbības pieredze bērnībā, kas piedzīvota pirms 15 gadu vecuma, kur vainīgie bija pieaugušie (%) ^(a)^(b)

ES dalībvalsts	Fiziska vardarbība	Seksuāla vardarbība	Jebkāda veida fiziska vai seksuāla vardarbība	Psiholoģiska vardarbība no ģimenes locekļa puses	Jebkāda veida fiziska, seksuāla vai psiholoģiska vardarbība
AT	27	5	30	9	31
BE	14	14	25	11	30
BG	28	3	29	5	30
CY	10	4	12	5	15
CZ	30	3	32	8	34
DE	37	13	42	13	44
DK	36	13	42	12	46
EE	43	10	48	9	50
EL	20	5	23	7	25
ES	21	11	28	6	30
FI	46	11	51	10	53
FR	33	20	44	14	47
HR	28	2	30	5	31
HU	20	5	24	8	27
IE	21	9	26	5	27
IT	25	11	31	9	33
LT	15	6	18	8	20
LU	35	15	43	13	44
LV	30	7	33	8	34
MT	16	10	21	4	23
NL	16	20	30	14	35
PL	14	4	17	5	18
PT	24	3	25	5	27
RO	23	(1)	23	4	24
SE	33	15	41	12	44
SI	8	6	12	7	16
SK	33	4	34	8	36
UK	25	18	36	11	40
ES 28	27	12	33	10	35

Piezīmes. ^(a) Rezultāti, kas balstīti uz nelielu skaitu atbilžu, ir statistiski mazāk uzticami, tāpēc apsvērumi, kas balstīti uz mazāk nekā 30 atbildēm, ir likti iekavās, bet apsvērumi, kas balstīti uz mazāk nekā piecām atbildēm, nav parādīti (apzīmēti ar “-”).

^(b) Iespējama salikta atbilde – fiziskas, seksuālas vai psiholoģiskas vardarbības gadījumi vismaz vienādā biežumā (N = 42,002).

Avots: Ar dzimumu saistītai vardarbībai pret sievietēm veltītā FRA apsekojuma datu kopa, 2012. gads

Sīkāka informācija par vainīgajiem vardarbības incidentos bērībā

- Vainīgais *fiziskā* vardarbībā bērībā galvenokārt ir kāds no ģimenes. Vairāk nekā puse sieviešu, kuras līdz 15 gadu vecumam piedzīvojušas kādu no fiziskās vardarbības veidiem, kā vainīgo norāda tēvu (55 %), un gandrīz puse sieviešu kā vainīgo min māti (46 %) (sievietes varēja norādīt vienu vai vairākus vainīgos).
- Gandrīz visi (97 %) bērībā piedzīvotā seksuālā vardarbībā vainīgie ir vīrieši. Puse sieviešu, kuras bērībā cietušas no seksuālas vardarbības, norāda, ka vainīgie bija vīrieši, kurus viņas pirms tam nebija pazinušas.

Fiziskas vardarbības veidi

- Aptuveni 22 % visu aptaujāto sieviešu apgalvo, ka 18 gadus vecs vai vecāks pieaugušais "ieplaukāja vai rāva viņas aiz matiem tā, ka tas radīja sāpes". Lielākā daļa sieviešu apgalvo, ka tas notika biežāk nekā vienreiz (16 % no kopējā apsekoto sieviešu skaita).

Saistība starp vardarbību bērībā un vēlāku vardarbības pieredzi

- Gandrīz viena trešā daļa sieviešu (30 %), kuras ir piedzīvojušas seksuālu vardarbību pašreizējās vai iepriekšējās attiecībās, norāda uz seksuālas vardarbības pieredzi bērībā, salīdzinājumam – 10 % sieviešu, kuras nav piedzīvojušas seksuālu vardarbību pašreizējās vai iepriekšējās attiecībās, arī norāda uz seksuālas vardarbības pieredzi bērībā (6. attēls).

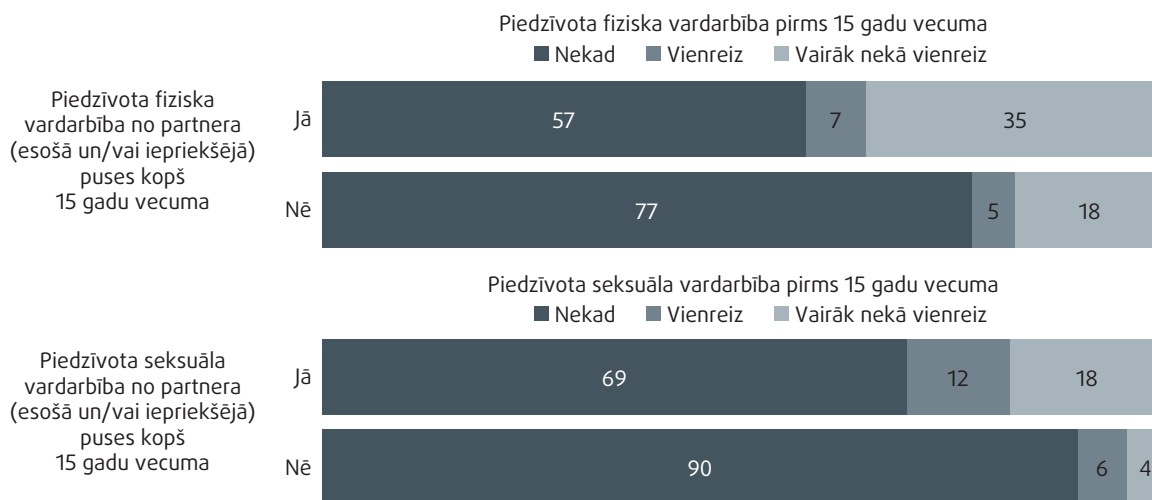
Psiholoģiskās vardarbības veidi

- Viena no 10 sievietēm (10 %) norāda uz psiholoģiskas viktimizācijas veidiem bērībā ģimenes vidē; 6 % sieviešu atceras, ka viņām tika teikts, ka viņas nav bijušas mīlētas. Tas ir bijis visizplatītākais no apsekojumā norādītajiem psiholoģiskās vardarbības veidiem (sk. 6. ierāmēto tekstu).

Bērnu pakļaušana vardarbībai ģimenē

- Kopumā 73 % sieviešu, kuras ir piedzīvojušas vardarbības incidentus pašreizējās vai iepriekšējās attiecībās, norāda, ka bērniem, kuri dzīvo kopā ar viņām, ir bijis zināms par vardarbību.

6. attēls. Saistība starp fizisku un seksuālu vardarbību līdz 15 gadu vecumam un partnera fiziskas un seksuālas vardarbības pieredzi vēlāk dzīvē (%) ^(a)

Piezīme. ^(a) No visām sievietēm (N = 42,002).

Avots: Ar dzimumu saistītai vardarbībai pret sievietēm veltītā FRA apsekojuma datu kopa, 2012. gads

2.7. Bailes no viktimizācijas un tās ietekme

- ▶ Sievietes, kurām ir paaugstināts baiļu līmenis attiecībā uz vardarbību, ir arī piedzīvojušas fizisku vai seksuālu vardarbību savā dzīvē.
- ▶ Viena no piecām sievietēm (21 %) pēdējo 12 mēnešu laikā pirms intervijām ir (vismaz) dažreiz raizējusies par iespējamību piedzīvot no kāda fizisku vai seksuālu uzbrukumu.
- ▶ Sievietes visvairāk satrauc iespējamība piedzīvot vardarbību no svešiem cilvēkiem – 12 mēnešu laikā pirms intervijām 15 % sieviešu vismaz dažreiz ir par to satraukušas.
- ▶ 7 % no visām apsekojumā aptaujātajām sievietēm norāda, ka pēdējo 12 mēnešu laikā pirms intervijām ir bažījušas par iespējamu fizisku vai seksuālu uzbrukumu no iepriekšējā partnera.
- ▶ Nedaudz vairāk nekā puse visu sieviešu ES (53 %) vismaz dažreiz ir centušās izvairīties no konkrētām situācijām vai vietām, baidoties no fiziskiem vai seksuāliem uzbrukumiem (8. tabula). Salīdzinājumam – kā izriet no esošajiem iedzīvotāju apsekojumiem saistībā ar noziedzīgiem

nodarījumiem un viktimizāciju – vīriešu bailes no noziedzīgiem nodarījumiem un to ietekmes uz viņu dzīvi parasti ir mazākas nekā sievietēm.

- ▶ 8 % sieviešu visās 28 ES dalībvalstīs apgalvo, ka pēdējo 12 mēnešu laikā pirms intervijām viņas vismaz dažreiz ir nēsājušas līdzīgu kaut ko paš aizsardzības nolūkiem.
- ▶ Gados jaunākas sievietes vairāk nekā gados vecākas sievietes uztraucas par fizisku vai seksuālu vardarbību sabiedriskās vietās, un tās ir arī mazāk nekā gados vecākas sievietes nobažījušas par svešinieku uzbrukumiem.

2.8. Viedokļi un informētība

Izvērtējot apsekojuma rezultātus, ir jāņem vērā iespēja, ka sabiedrībā, kurās intīmā partnera vardarbība lielā mērā tiek uzskatīta par privātu lietu, ir maz ticams, ka sievietes informē par to ģimeni vai draugus, kā arī reti kad ziņo par tiem policijai.

- ▶ Astoņas no 10 sievietēm (78 %) ES uzskata, ka vardarbība pret sievietēm ir ļoti izplatīta vai samērā izplatīta to valstī (7. attēls); 8. attēlā parādīts sadalījums pa ES dalībvalstīm.

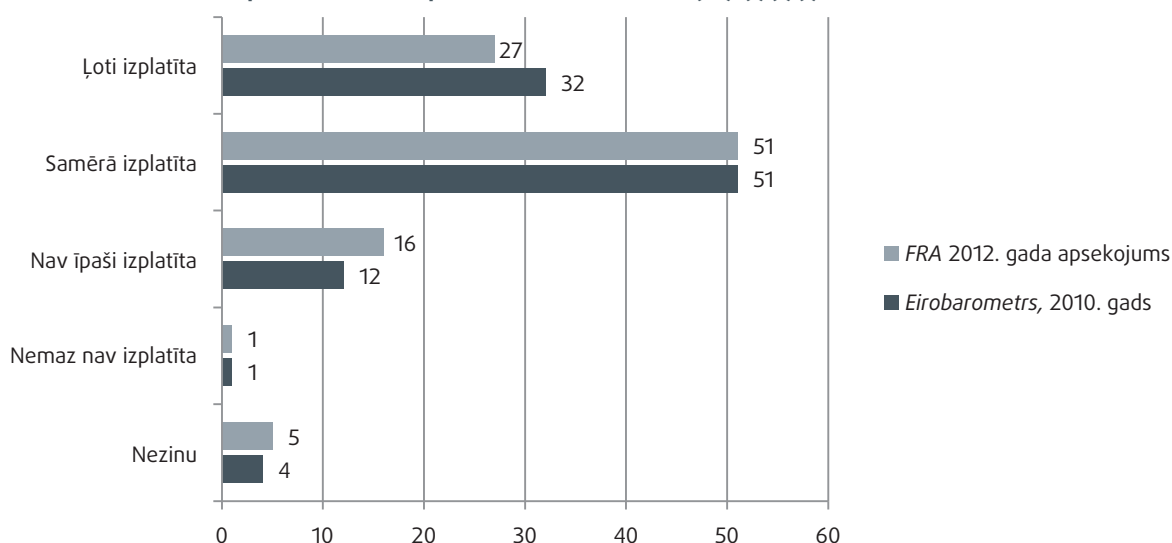
8. tabula. Sievietes, kuras 12 mēnešu laikā pirms apsekojuma vismaz dažreiz (a) ir izvairījušas no konkrētām vietām vai situācijām, baidoties no fiziskiem vai seksuāliem uzbrukumiem

Sabiedriskā sfēra	%	n (b)
Izvairījās doties prom no mājas viena pati	14	41,812
Izvairījās doties pa konkrētām ielām vai uz konkrētiem apgabaliem	37	41,818
Izvairījās doties uz vietām, kur nav citu cilvēku	40	41,751
Privātā sfēra	%	n (b)
Izvairījās atvērt durvis, atrodoties mājās vienai	31	41,822
Izvairījās doties mājup tā iemesla dēļ, kas tur varētu notikt	4	41,664
Izvairījās atrasties viena kopā ar darba kolēģi vai priekšnieku	3	23,647
Vismaz viens no iepriekš minētajiem	53	

Piezīmes. (a) Ietver sievietes, kuras apgalvo, ka izvairās no situācijām vai vietām "dažreiz", "bieži" vai "vienmēr".

(b) Balstoties uz visu respondentsu atbildēm, izņemot tās, kuras atteicās atbildēt. Attiecībā uz kategoriju "izvairījās atrasties viena kopā ar darba kolēģi vai priekšnieku" rezultāti ir balstīti uz visu to respondentsu atbildēm, kurām šis jautājums bija piemērojams (tas ir, kuras pēdējo 12 mēnešu laikā ir strādājušas darbavietā, kurā ir kolēģi un priekšnieks).

Avots: Ar dzimumu saistītai vardarbībai pret sievietēm veltītā FRA apsekojuma datu kopa, 2012. gads

7. attēls. Vardarbības pret sievietēm izplatība sieviešu uztverē (%) ^(a)^(b)^(c)

Piezīmes. ^(a) FRA apsekojums, no visām respondēšu atbildēm (N = 42,002).

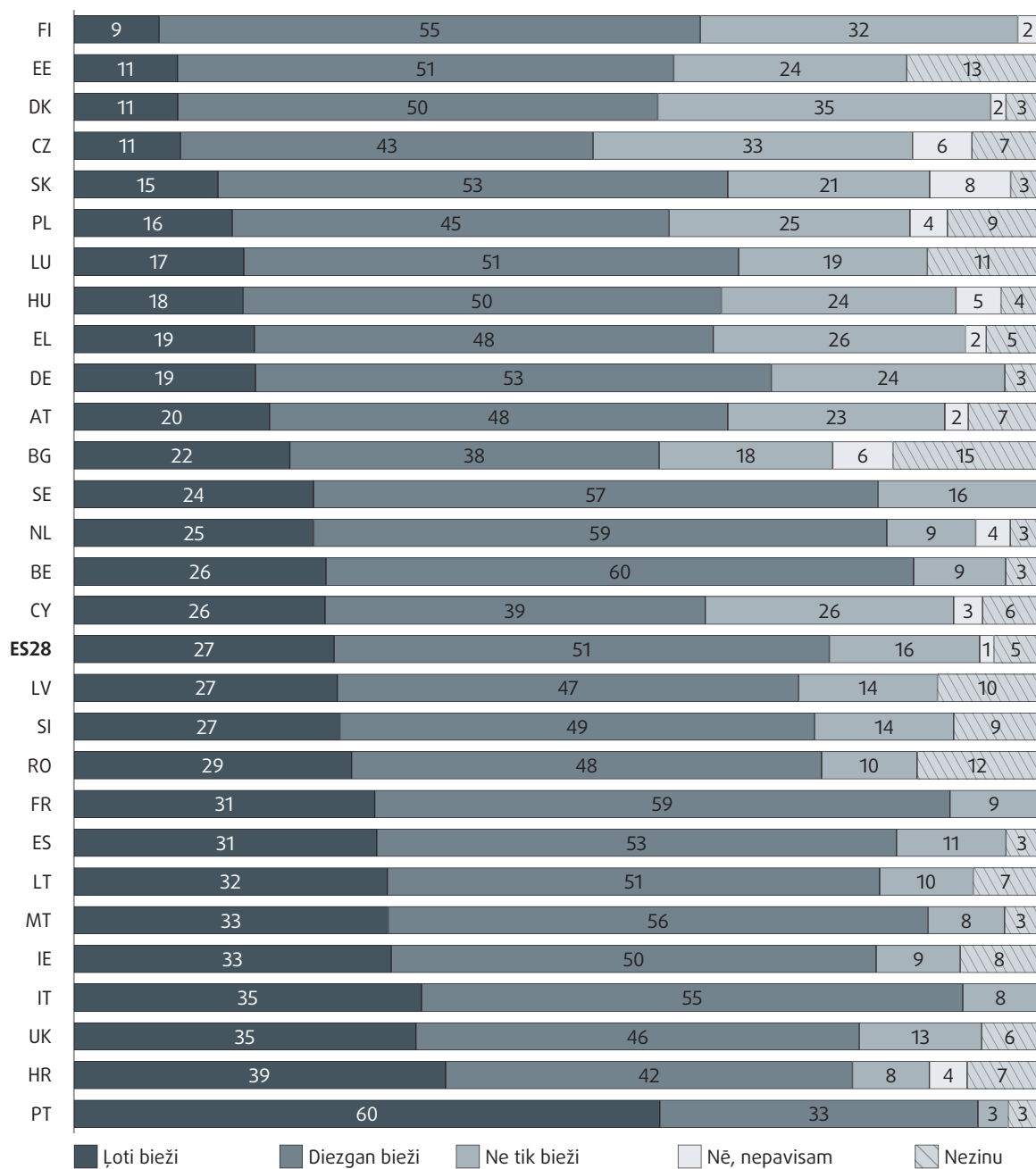
^(b) "Special Eurobarometer 344" pētījums (2010. gads), no visām respondentu-sieviešu atbildēm (n = 13,853).

^(c) FRA apsekojuma jautājuma formulējums attiecas uz "vardarbību pret sievietēm, ko veic partneri, paziņas vai svešas personas", savukārt jautājums "Special Eurobarometer 344" pētījumā attiecas uz "vardarbību ģimenē pret sievietēm".

Avots: Ar dzimumu saistītai vardarbībai pret sievietēm veltītā FRA apsekojuma datu kopa, 2012. gads; Īpašā EB pētījuma par vardarbību ģimenē pret sievietēm datu kopa, 2010. gads

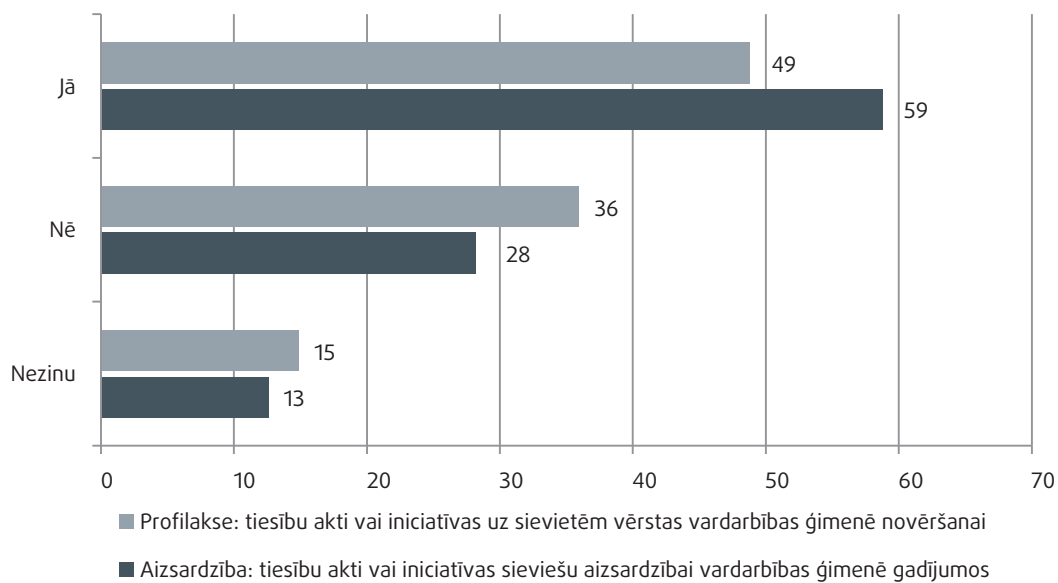
- ▶ Vidēji 39 % sieviešu ES norāda, ka viņu draugu un ģimenes lokā ir zināmas sievietes, kuras cietušas no "vardarbības ģimenē". Vairāk nekā vienai no piecām sievietēm (22 %) ir pazīstama kāda sieviete pašreizējā vai iepriekšējā darbavietā vai studiju vidē, kura cietusi no partnera intīmās vardarbības.
- ▶ Vidēji puse sieviešu ES ir informētas par spēkā esošajiem tiesību aktiem par aizsardzību un vardarbības ģimenē novēršanu. Puse apsekojumā aptaujāto sieviešu norāda, ka to dzīvesvietas valstī nav īpašu tiesību aktu attiecībā uz vardarbību ģimenē vai arī ka viņas nezina par to, vai tādi tiesību pastāv (9. attēls).
- ▶ Vidēji vienai no piecām sievietēm (19 %) ES nav zināms par jebkādiem vardarbībā cietušo sieviešu atbalsta dienestiem viņu dzīvesvietas valstī, kuri bija uzskaitīti aptaujas anketā.
- ▶ Vidēji puse sieviešu ES ir nesen redzējušas vai dzirdējušas par kampaņām saistībā ar vardarbību pret sievietēm.
- ▶ Gandrīz deviņas no 10 sievietēm (87 %) būtu ar mieru atbalstīt tādu praksi, kad ārsti regulāri apjautātos par iespējamu vardarbību gadījumos, kad sievietei konstatējamas konkrēta veida traumas.

8. attēls. Vardarbības pret sievietēm biežums sieviešu uztverē ES dalībvalstīs (%) ^(a)

Piezīme. ^(a) No visām respondenšu atbildēm (N = 42,002).

Avots: Ar dzimumu saistītai vardarbībai pret sievietēm veltītā FRA apsekojuma datu kopa, 2012. gads

9. attēls. Informētības līmenis par konkrētiem tiesību aktiem vai politiskajām iniciatīvām ES 28 (%) ^(a)

Piezīme. ^(a) No visām respondentu atbildēm (N = 42,002).

Avots: Ar dzimumu saistītai vārdbībai pret sievietēm veltītā FRA apsekojuma datu kopa, 2012. gads

Risinājumi

Apskojums sniedz ES un tās dalībvalstīm visplašāko ES mēroga datu kopumu par vardarbību pret sievietēm, uz kura var balstīt politiskos atbildes pasākumus.

FRA apsekojuma rezultāti liecina, ka vardarbība pret sievietēm ir plaši izplatīts cilvēktiesību pārkāpums visā ES, par kuru netiek pietiekami ziņots. *FRA* ir izstrādājusi virkni atzinumu, kuri izklāstīti šā ziņojuma sākuma daļā. Tie detalizētāk izklāstīti katras nodaļas beigās atsevišķā apsekojumam pievienotā būtisko rezultātu ziņojumā. Šo atzinumu mērķis ir nepieciešamības gadījumā sniegt atbalstu ES un valstu politikas veidotājiem saistībā ar visaptverošu pasākumu ieviešanu un īstenošanu attiecībā uz vardarbības pret sievietēm, kas saistīta ar dzimumu, apkarošanu.

Galvenos apsvērumus var rezumēt, kā izklāstīts turpmāk. Tie piedāvā iespējamus "risinājumus" vardarbībai pret sievietēm un ir ņemami vērā, izvērtējot apsekojuma rezultātus.

- Turpmākās ES stratēģijās par sieviešu un vīriešu līdztiesību varētu pamatoties uz apsekojuma konstatējumiem, lai, ņemot vērā sieviešu vardarbības pieredzi, pievērstos galvenajām problemātiskajām jomām. Kā piemērus varētu minēt jaunus vai no jauna apzinātus pret sievietēm vērstas vardarbības veidus, piemēram, vajāšanu vai ļaunprātīgu izmantošanu ar jauno tehnoloģiju starpniecību, kā arī tādus vardarbības aspektus, par kuriem sievietes nepietiekami ziņo policijai un cietušo atbalsta organizācijām.
- Ņemot vērā apsekojumā atspoguļoto pret sievietēm vērstās vardarbības mērogu, periodā pēc Stokholmas programmas darbības beigām ES tieslietu un iekšlietu jomā būtu jānodrošina, ka ES sistēmā reaģēšanai uz noziedzību un noziedzīgu viktimizāciju vardarbība pret sievietēm tiktu atzīta un novērsta kā pamattiesību ļaunprātīga izmantošana.
- ES Direktīva par cietušo tiesībām attiecas uz visiem noziegumos cietušajiem, līdztekus citiem neaizsargātiem cietušajiem īpaši izceļot ar dzimumu saistītā vardarbībā cietušos. Tā nodrošina stabilu pamatu mērķorientētu atbildes pasākumu izstrādei dalībvalstu mērogā, lai ievērotu vardarbībā cietušo sieviešu vajadzības pēc cietušo atbalsta un krimināltiesiskiem ieviešanas pasākumiem. Viens no Eiropas Komisijas sāktā direktīvas īstenošanas izvērtēšanas procesa aspektiem varētu būt novērtējums, lai noteiktu, vai direktīva praksē nodrošina vardarbībā cietušo sieviešu prasību un tiesību ievērošanu.
- ES būtu jāapsver iespēja pievienoties Eiropas Padomes Konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (Stambulas konvencija). Pašlaik tā ir vispilnīgākais reģionālais instruments ar vardarbības pret sievietēm saistītu jautājumu risināšanai. Arī *FRA* apsekojuma rezultāti var palīdzēt ES dalībvalstīm šīs konvencijas ratificēšanā.
- ES dalībvalstis ir aicinātas izstrādāt īpašus valsts rīcības plānus attiecībā uz vardarbību pret sievietēm, kuros, trūkstot valsts līmeņa datiem, būtu jāizmanto šā apsekojuma rezultāti. Rīcības plānu izstrādē lietderīgi var iesaistīt pilsoniskās sabiedrības dalībniekus, kas strādā ar vardarbībā cietušām sievietēm, lai palīdzētu panākt, ka šie plāni nodrošina cietušajiem praktiskus rezultātus un ir ilgtspējīgi.
- ES politikai nodarbinātības, izglītības, veselības un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomā būtu jāpievēršas vardarbības pret sievietēm ietekmei attiecīgajās jomās. Dalībvalstu mērogā tas būtu jāatspoguļo šīm dažādajām jomām veltītos konkrētos politikas pasākumos un valsts rīcības plānos.
- ES būtu jānodrošina, lai finansēšanas mehānismus, kas turpina programmas *Daphne* un citu programmu darbību, dažādos veidos palīdzot aizsargāt bērnus, jauniešus un sievietes pret visiem vardarbības veidiem, varētu izmantot, lai papildus atbalstītu pētniecību un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kas risina ar vardarbību pret sievietēm saistītos jautājumus. Finansējums jo īpaši ir vajadzīgs mērķorientētu cietušo atbalsta dienestu darba nodrošināšanai pret sievietēm vērstas vardarbības novēršanas jomā.
- Attiecībā uz vardarbībā cietušām sievietēm ES un dalībvalstu mērogā ir jāstiprina uz cietušajiem un uz tiesībām vērstā pieeja. Pēdējos gados pozitīvu piemēru ir rādījušas vairākas dalībvalstis, atzīstot, ka vardarbība ģimenē un intīmu partneru vardarbība ir drīzāk ar valsts iejaukšanos risināma, nevis privāta problēma.
- ES un dalībvalstis varētu apliecināt apņemšanos regulāri vākt datus par dažādiem pret sievietēm vērstas vardarbības veidiem. Tas var nodrošināt politikas pasākumu un konkrētas rīcības izstrādei vajadzīgos pierādījumus. Šo procesu varētu atbalstīt *Eurostat* un tā attiecīgās ekspertu grupas, un to varētu izmantot, lai sniegtu datus ANO un Eiropas Padomes īpašajām uzraudzības struktūrām, kā arī Eiropas Dzimumu līdztiesības institūtam.

- ES un dalībvalstu politika un valsts rīcības plāni vardarbības pret sievietēm apkarošanai jāizstrādā, pamatojoties uz pierādījumiem, kas iegūti tieši no sieviešu vardarbības pieredzes. Papildus administratīvajiem un krimināltiesiskajiem datiem, kas neapver lielāko daļu no nepaziņotajiem viktimizācijas gadījumiem, būtu jāvāc dati par sieviešu pieredzēto

vardarbību. ES un dalībvalstīm būtu jāveicina un jāfinansē apsekojumi, veltot saskaņotas pūles, lai atklātu informāciju par sieviešu piedzīvotās vardarbības apmēru un veidiem. Šos apsekojumus var atkārtot ik pēc dažiem gadiem, lai novērtētu laika gaitā notikušās pārmaiņas.

Īsumā par apsekojumu

FRA apsekojums par vardarbību pret sievietēm, kas balstīts uz tiešām intervijām ar 42 tūkstošiem sieviešu, ir Eiropas Savienībā un pasaulē līdz šim visplašākais apsekojums saistībā ar sieviešu vardarbības pieredzi.

Ņemot vērā to, ka oficiālie datu vākšanas mehānismi neatspoguļo vardarbības pret sievietēm patieso apjomu un būtību, dažādas starptautiskas un valstu iestādes un organizācijas ir atkārtoti aicinājušas apkopot datus saistībā ar šo īpašo cilvēktiesību pārkāpumu. Līdz ar *FRA* apsekojuma rezultātu publicēšanu ES un tās dalībvalstīs pirmo reizi iegūst ES mēroga salīdzināmus datus, pamatojoties uz kuriem tās var izstrādāt politiku un veikt konkrētus pasākumus, lai novērstu vardarbību pret sievietēm.

Kādēļ *FRA* veic apsekojumu par vardarbību pret sievietēm?

FRA veica apsekojumu pēc Spānijas prezidentūras ES 2010. gadā, kā arī Eiropas Parlamenta lūguma, lai iegūtu salīdzināmus datus par vardarbību pret sievietēm, kas saistīta ar dzimumu.

Kas piedalījās apsekojumā?

Katrā ES dalībvalstī apsekojumā piedalījās vismaz 1500 sievietes – no 1500 aptaujātajām Igaunijā līdz 1620 Čehijas Republikā, izņemot Luksemburgu, kur tika intervētas 908 sievietes.

Apsekojuma mērķauditorija bija 18–74 gadus vecas sievietes, kuras dzīvo ES un runā vismaz vienā no to pastāvīgās dzīvesvietas valsts oficiālajām valodām. Visas respondentes tika izraudzītas pēc nejaušības principa, un apsekojuma rezultāti atspoguļo situāciju kā ES, tā valsts mērogā.

Kā apsekojums tika izstrādāts un īstenots?

FRA apspriedās ar galvenajiem politikas veidotājiem, praktiķiem, pētniekiem un apsekojuma ekspertiem par apsekojuma izstrādi un tajā ietveramajiem jautājumiem.

Apsekojuma projekta jautājumi tika testēti sešās ES dalībvalstīs: Vācijā, Spānijā, Itālijā, Ungārijā, Polijā un Somijā. Iepriekšējās testēšanas rezultāti tika ņemti

vērā, izstrādājot galīgo apsekojuma anketu apsekojuma īstenošanai visās 28 ES dalībvalstīs.

Visas intervijas notika aci pret aci starp intervētāju – sievieti – un intervējamām sievietēm to mājās. Tika izmantota standarta anketa, kuru izstrādāja *FRA*, balstoties uz jau izveidotiem apsekojuma instrumentiem, un kas bija tulkota ES dalībvalstīs plašāk lietotajās valodās. Intervētāji aizpildīja anketas, izmantojot pildspalvu un papīru (*PAPI*), vai ar datora palīdzību (*CAPI*), intervētājiem anketu aizpildot klēpj datorā. Intervijas tika veiktas laikā no 2012. gada aprīļa līdz septembrim.

Datu vākšanu uz vietas vadīja "Ipsos MORI", liels starptautisks uzņēmums, kas nodarbojas ar apsekojumu veikšanu, sadarbojoties ar *HEUNI* (Eiropas Noziedzības novēršanas un krimināltiesību institūtu, kas piesaistīts Apvienoto Nāciju Organizācijai) un *Unicri* (ANO Starpreģionu noziedzības un tiesiskuma pētniecības institūtu). Projektu pilnībā pārraudzīja *FRA* darbinieki.

Kas apsekojumā tika jautāts?

Apsekojumā tika aptverti tādi temati kā sieviešu personīgi pieredzēta fiziska vai seksuāla vardarbība, partnera psiholoģiska vardarbība, seksuāla uzmākšanās un vajāšana. Lielākā daļa jautājumu attiecās uz sievietēm pieredzētu vardarbību kopš 15 gadu vecuma, bet pirms 15 gadu vecuma – gadījumos, kuros bija iesaistīti vainīgie pieaugušie. Apsekojums ietvēra arī jautājumus par sieviešu viedokļiem un uzskatiem attiecībā uz vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē.

Sievietēm tika uzdoti arī vairāki pamatjautājumi par viņu vecumu, izglītību un nodarbinātības statusu (piemēram), ko var izmantot, lai detalizētāk analizētu viktimizācijas relatīvos un riska faktorus.

Visām apsekojumā aptaujātajām sievietēm tika uzdoti vieni un tie paši jautājumi, kas tulkoti dalībvalstu valodās.

Plašāku informāciju par datu vākšanas uz vietas norisi un uzraudzību sk. pilnajā apsekojuma tehniskajā ziņojumā: <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/vaw-survey-technical-report>.

FRA – Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra

Vardarbība pret sievietēm – ES mēroga apsekojums

Rezultāti īsumā

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2014. gads

2014 – 44 lpp. – 21 × 29.7 cm

ISBN 978-92-9239-388-5

doi:10.2811/61454

Liela daļa informācijas par Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūru ir pieejama interneta resursos. Tai var piekļūt no *FRA* tīmekļa vietnes (fra.europa.eu).

KĀ PASŪTĪT ES IZDEVUMUS

Bezmaksas izdevumi

- Viens eksemplārs:
ar *EU Bookshop* starpniecību (<http://bookshop.europa.eu>).
- Vairāk nekā viens eksemplārs vai plakāti/kartes:
Eiropas Savienības pārstāvniecībās
(http://ec.europa.eu/represent_lv.htm),
Eiropas Savienības delegācijās valstīs, kas nav ES dalībvalstis
(http://eeas.europa.eu/delegations/index_lv.htm),
ar *Europe Direct* dienesta starpniecību
(http://europa.eu/europedirect/index_lv.htm)
vai piezvanot uz tālruņa numuru 00 800 6 7 8 9 10 11 (zvanišana bez maksas no jebkuras vietas Eiropas Savienībā) (*).

(*). Informāciju sniedz bez maksas, tāpat arī lielākā daļa zvanu ir bezmaksas (izņemot dažus operatorus, viesnīcas vai taksofonus).

Maksas izdevumi

- Ar *EU Bookshop* starpniecību (<http://bookshop.europa.eu>).

Maksas abonementi

- Ar Eiropas Savienības Publikāciju biroja tirdzniecības aģentu starpniecību (http://publications.europa.eu/others/agents/index_lv.htm).

HELPING TO MAKE FUNDAMENTAL RIGHTS A REALITY FOR EVERYONE IN THE EUROPEAN UNION

Vardarbība pret sievietēm apdraud tādas sieviešu galvenās pamattiesības kā cieņa, tiesu pieejamība un dzimumu vienlīdzība. Piemēram, katra trešā sieviete ir piedzīvojusi fizisku un/vai seksuālu vardarbību kopš 15 gadu vecuma; katra piektā sieviete ir piedzīvojusi vajāšanu; katra otrā sieviete ir saskārusies ar vienu vai vairākiem seksuālās uzmācības veidiem. Rezultātā veidojas plaša vardarbības aina, kas ietekmē vairāku sieviešu dzīves, taču par šādiem vardarbības gadījumiem sistemātiski netiek ziņots atbildīgajām iestādēm. Tāpēc oficiālie dati neatspoguļo vardarbības pret sievietēm faktisko apjomu. Šis FRA apsekojums ir pirmais šāda veida apsekojums par vardarbību pret sievietēm visās 28 Eiropas Savienības dalībvalstīs. Tas balstīts uz intervijām ar 42 000 sievietēm visā ES, kurām tika uzdoti jautājumi par fizisko, seksuālo un psiholoģisko vardarbību, tostarp intīmo partneru izdarītiem vardarbības gadījumiem (“vardarbību ģimenē”). Apsekojumā iekļauti arī jautājumi par vajāšanu, seksuālo uzmākšanos un jauno tehnoloģiju lomu sieviešu pieredzētajā vardarbībā. Turklāt tika jautāts par vardarbības gadījumiem bērnībā. Balstoties uz detalizētiem konstatējumiem, FRA ierosina turpmāko rīcību dažādās jomās, kurās ir iespējama vardarbība pret sievietēm, un raugās tālāk par krimināltiesību šauru jomu, aptverot gan nodarbinātību un veselību, gan jaunās tehnoloģijas.

Publikāciju birojs

FRA – EIROPAS SAVIENĪBAS PAMATTIESĪBU AĢENTŪRA

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Vīne – Austrija

Tālr. +43 158030-0 – Fakss +43 158030-699

fra.europa.eu – info@europa.eu

facebook.com/fundamentalrights

linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency

twitter.com/EURightsAgency

ISBN 978-92-9239-388-5

9 789292 1393885